

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**FAKTORY SYNDROMU VYHOŘENÍ
PŘÍSLUŠNÍKŮ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY ČESKÉ
REPUBLIKY V PROSTŘEDÍ VĚZNICE RAPOTICE**

Autor práce: Jakub Mátl, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Dr. Mgr. Josef Kříha, PhD., LL.M.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2026

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Jakub Mátl, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Faktory syndromu vyhoření příslušníků Vězeňské služby České republiky v prostředí Věznice Rapotice

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Factors of Burnout Syndrome among Members of the Prison Service of the Czech Republic at Rapotice Prison

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

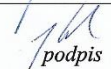

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): Dr. Mgr. Josef Kříha, PhD., LL.M.

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): prosinec 2025

Cíl bakalářské práce: Cílem bakalářské práce je identifikovat faktory syndromu vyhoření u příslušníků Vězeňské služby České republiky působících ve Věznici Rapotice, a to na základě teoretického vymezení postavení, specifik a právního rámce služební činnosti příslušníků Vězeňské služby ČR a empirického dotazníkového šetření zaměřeného na zjištění míry výskytu syndromu vyhoření a hlavních objektivních i subjektivních determinantů jeho vzniku v prostředí výkonu služby.

Student: Jakub Mátl, DiS.	15.12.2025 datum	 podpis
Vedoucí práce: Dr. Mgr. Josef Kříha, PhD., LL.M.	15.12.2025 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	22.1.2026 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	27.1.2026 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	1.2.2026 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Dr. Mgr. Josefovi Křihovi, PhD., LL.M.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

MÁTL, J. *Faktory syndromu vyhoření příslušníků Vězeňské služby České republiky v prostředí Věznice Rapotice: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026 s. 65. Vedoucí práce: Dr. Mgr. Josef Kříha, PhD., LL.M.

Klíčová slova: donucovací prostředky, příslušníci, stres, syndrom vyhoření, vazební věznice, věznice, Vězeňská služba ČR, trest odnětí svobody

Obsahové kontury bakalářské práce jsou zpracovány dílem formou teoreticko-praxeologického a dílem empirického vhledu, který reflektuje trvale odborně aktuální oblast. Ambicí bakalářské práce je toliko identifikovat faktory vyhoření u příslušníků Vězeňské služby České republiky služebně zařazených v zájmově určené penitenciární součásti, tj. Věznice Rapotice, a to na základě vymezení služebního postavení, specifik a právního rámce operačního prostoru služební činnosti příslušníků Vězeňské služby České republiky, včetně realizovaného empirického průzkumného dotazníkového šetření zaměřeného na zjištění míry výskytu syndromu vyhoření u příslušníků Vězeňské služby ČR, včetně identifikace hlavních objektivních i subjektivních determinantů jeho vzniku v prostředí penitenciárního výkonu služební činnosti.

Teoretická část primárně šířeji objasňuje základní pojmosloví a východiska zkoumané tematické oblasti, která zájmově reflektují zákonodárcem vymezenou organizaci a operační prostor Vězeňské služby ČR v návaznosti na precizovanou analýzu konkrétních zmocnění podle jednotlivých ustanovení zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů“) či zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci České republiky (dále jen zákon o „Vězeňské službě a justiční strážci ČR“). V intencích jednotlivých subkapitol teoreticky orientované části bakalářské práce je tímto objasněn význam, zvláštnosti a specifická služební činnosti příslušníků Vězeňské služby ČR, kteří zabezpečují výkon tzv. přímé bezpečnostní povahy.

V empirické části je za pomoci konkretizovaně vymezených průzkumných otázek realizováno průzkumné dotazníkové šetření, jehož cílem je jak empirická detekce tzv. míry syndromu vyhoření u oslovené kohorty respondentů z řad příslušníků Vězeňské služby ČR, a to v rámci konkrétní penitenciární součásti, tj. Věznice Rapotice, tak detekce

možných příčin a podmínek, které mají potenciál objektivně či subjektivně determinovat jeho možný vznik.

ABSTRACT

MÁTL, J. *Factors of Burnout Syndrome among Members of the Prison Service of the Czech Republic at Rapotice Prison: Bachelor Thesis*. České Budějovice: University of European and Regional Studies, 2026. p. 65. Supervisor: Dr. Mgr. Josef Kříha, PhD., L.L.M.

Key words: burnout syndrome, imprisonment, means of restraint, officers, prison, Prison Service of the Czech Republic, Remand prison, stress

The content contours of this bachelor's thesis are developed partly through a theoretical-praxeological study and empirical insight, reflecting a perennially relevant professional field. The ambition of the thesis is to identify burnout factors among officers of the Prison Service of the Czech Republic assigned to a specifically designated penitentiary unit – namely, the Rapotice Prison. This is achieved by defining the service status, specifics, and legal framework of the operational environment of Prison Service officers, complemented by an empirical survey. This survey focuses on determining the prevalence of burnout syndrome among these members and identifying aimed at determining the primary objective and subjective determinants of its onset within the penitentiary service environment.

The theoretical part primarily elucidates, in broader terms, the basic terminology and foundations of the researched thematic area. It reflects the organization and operation legislatively scope of the Prison Service of the Czech Republic as defined by the legislature, following a precise analysis of specific mandates under the individual provisions of Act No. 361/2003 Coll., on the Service Relationship of Members of the Security Corps, as amended, and Act No. 555/1992 Coll., on the Prison Service and Judicial Guard of the Czech Republic. Within the intentions of the individual subchapters, of the individual subchapters of the theoretical section, the significance, peculiarities, and specific nature service activities of Prison Service officers, who ensure the performance of so – called direct security duties are clarified.

In the empirical part, a questionnaire survey is conducted using specifically defined research questions. The objective is both the empirical detection of the burnout syndrome rate among the addressed cohort of respondents from the Prison Service of the Czech Republic within the Rapotice Prison unit, and the detection of possible

causes and conditions that have the potential to objectively or subjectively determine its possible onset.

Obsah

Úvod.....	10
1 Cíl a metodika bakalářské práce	12
2 Historie a současnost Vězeňské služby ČR.....	13
2.1 Vězeňská služba	18
2.2 Organizační jednotky Vězeňské služby České republiky	19
2.2.1 Generální ředitelství vězeňské služby ČR.....	21
2.2.2 Věznice pro výkon trestu	21
2.2.3 Vazební věznice	22
2.2.4 Zabezpečovací detence.....	23
2.2.4 Otevřená věznice	24
2.2.5 Úkoly Vězeňské služby.....	25
3 Služební činnost příslušníků Vězeňské služby ČR.....	28
3.1.1 Příslušníci Vězeňské služby ČR.....	29
3.2 Použití donucovacích prostředků a střelné zbraně	35
4 Syndrom vyhoření a jeho projevy v rámci služební činnosti příslušníků Vězeňské služby ČR	39
4.1 Stres.....	40
4.2 Syndrom vyhoření.....	42
5 Empirické průzkumné šetření a jeho vyhodnocení.....	46
5.1 Dotazníkové šetření.....	46
4.3 Vhodné nápravy	53
Závěr.....	54
Seznam použitých zdrojů	56
Seznam zkratk	59
Seznam obrázků a grafů.....	60
Seznam příloh.....	61
Přílohy	62

Úvod

Obsahové vymezení bakalářské práce formou teoreticko-praxeologického a empirického vhledu reflektuje celospolečensky i odborně aktuální tematickou oblast. Je neoddiskutovatelným faktem, že obecně fenomén syndromu vyhoření se v současné dynamické a hektické době vyskytuje častěji než v minulosti. Bakalářská práce se tak zájmově problémově zaměřuje k fenoménu syndromu vyhoření příslušníků Vězeňské služby ČR (dále jen „VS ČR“) a to v konkrétní penitenciární součásti, tj. ve Věznici Rapotice. Autor bakalářské práce se aktuálně nachází ve služebním poměru k tomuto bezpečnostnímu sboru a ve zmíněné místně a věcně příslušné penitenciární součásti vykonává služební činnost tzv. přímé bezpečnostní povahy. Má tudíž logicky povědomí o dané problematice, kterou zaznamenal např. i u svých služebně starších kolegů, u nichž je také zcela logicky vyšší předpoklad pravděpodobnosti vzniku syndromu vyhoření.

Obecně vzato zájemci, ucházející se o služební poměr v bezpečnostním sboru, tj. i u VS ČR musí projít psychologickým vyšetřením a testy fyzické zdatnosti. Musí splňovat další kritéria, jako jsou trestní bezúhonnost, věk minimálně 18 let, stupeň vzdělání (střední s maturitou), plná svéprávnost a zdravotní způsobilost apod. Je zcela neoddiskutovatelným faktem, že právě příslušníci VS ČR jsou tak vystavováni specifickému prostředí i specifickému kontaktu s vězňenými osobami, kde jsou často vystavováni stresovým situacím, monotónní službě, či nedostatečnému služebnímu ohodnocení, nízkému sociálnímu statusu povolání, nočním směnám nebo konfliktům s vězňenými osobami či kolegy apod.

Struktura bakalářská práce je kategorizována do dvou částí, a to na teoreticko-praxeologickou a empirickou. V teoreticko-praxeologické části autor bakalářské práce primárně objasňuje základní východiska a pojmosloví zkoumané tematické oblasti. Zabývá se historickou retrospektivou a současností VS ČR, vymezuje organizaci tohoto bezpečnostního sboru a zákonodárcem svěřený operační prostor jeho příslušníků. Teoretická část vychází z precizované analýzy jednotlivých zájmových ustanovení zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů či zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní ČR, ve znění pozdějších předpisů. V rámci jednotlivých subkapitol teoretické části je objasněn význam a specifika služební činnosti příslušníků VS ČR, kteří zabezpečují tzv. výkon služby přímé bezpečnostní povahy.

V empirické části bakalářské práce je za pomoci konkretizovaných a vymezených dílčích průzkumných otázek realizováno dotazníkové šetření, jehož cílem je empirická detekce tzv. míry syndromu vyhoření u oslovených příslušníků z řad oslovené kohorty respondentů, rekrutujících se z VS ČR, a to v rámci konkrétní penitenciární součásti, tj. Věznice Rapotice. V neposlední řadě je ambicí autora zjistit možné příčiny a podmínky, které mají potenciál objektivně či subjektivně determinovat jeho možný vznik.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Věcné vymezení bakalářské práce je koncipováno dílem formou širšího i užšího teoreticko-praxeologického a tematicky návazného empirického vhledu. V úvodní teoretické části jsou formou analyticko-syntetizujícího postihu primárně objasněna základní odborná východiska a pojmosloví zkoumané tematické oblasti, která zájmově reflektují zákonodárcem vymezenou organizaci a operační prostor jednoho z ozbrojených bezpečnostních sborů, tj. Vězeňské služby ČR, v návaznosti na precizovanou analýzu konkrétních zmocnění dle jednotlivých ustanovení zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů či zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní ČR, ve znění pozdějších předpisů etc.

V rámci samostatných subkapitol bakalářské práce je toliko aplikačně objasněn význam, zvláštnosti a specifčnost služební činnosti příslušníků Vězeňské služby ČR, kteří zabezpečují výkon tzv. „výkon služby přímé bezpečnostní povahy“.

Empirická část bakalářské práce se za pomoci toliko konkretizovaně vymezených dílčích průzkumných otázek obsahuje zpracované a následně vyhodnocované empirické (dotazníkové) šetření, jehož ambicí je nejen zájmově avizované empirické zjištění tzv. „míry syndromu vyhoření“ u oslovené kohorty respondentů z řad příslušníků Vězeňské služby ČR, a to v rámci konkrétní místně a věcně příslušné penitenciární součásti, tj. věznice Rapotice, tak i z pohledu etiologického detekovat možné příčiny podmínky, které mají potenciál objektivně či subjektivně aktuálně determinovat jeho možný vznik.

2 Historie a současnost Vězeňské služby ČR

Podle Jelínka et al.¹ trest odnětí svobod (dále jen „TOS“) chrání společnost tím, že odnětí svobody působí na odsouzeného během celého výkonu trestu. Touto restrikcí se zároveň omezuje možnost dalšího spáchání trestného činu, a tím je splněn preventivní účel trestu. TOS chrání společnost po celou dobu výkonu trestu a zároveň tímto výkonem omezuje odsouzeného na svobodě. Jen samostatné uložení TOS působí na odsouzeného výchovným způsobem. V rámci TOS se dále na odsouzeného působí dalšími výchovnými prostředky.

TOS se rozumí:

- nepodmíněný TOS;
- podmíněné odsouzení k TOS;
- podmíněné odsouzení k TOS s dohledem.

Podle Brucknerové² nepodmíněný TOS může soud v souladu se zákonem uložit, nejdéle však na dobu 20 let, je zde výjimka. Je zde výjimka, pokud se jedná o mimořádné zvýšení TOS. Mimořádné zvýšení TOS lze uložit pachateli, který v rámci organizované zločinecké skupiny spáchal protiprávní jednání, nebo se jedná o výjimečný trest.

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové³ je TOS nejprísnějším druhem trestu, který může soud uložit pachateli na základě zákona č. 40/2009 Sb., zákon trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“). Soud ukládá TOS jako nejprísnější druh trestu, který mu zákon umožňuje uložit. Odnětí svobody je nejzásadnější zásah do práv a svobod, který demokratický stát v souladu s trestním zákoníkem dovoluje uložit. I přestože je TOS univerzálním trestem, to znamená, že tento trest lze uložit za jakýkoliv trestný čin, není TOS nejčastěji ukládaným trestem. Ukládání trestů upravuje **zásada subsidiarity trestní represe**, která řeší, zda nepostačí k potrestání pachatele mírnější trest. Ukládání TOS je tedy možné pouze pokud postačí k potrestání osoby jiný druh trestu, než je TOS.

¹ JELÍNEK, J. a et al. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 9. aktu. vyd. Praha: Leges, 2025. 421 s.

² BRUCKNEROVÁ, E. *Trestní právo hmotné a procesní obecná část.* 5. dopl. a přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2022. 107 s.

³ DRÁPAL, J., JIŘÍČKA, V., RASZKOVÁ, T. (eds). *České vězeňství.* Praha: Wolters Kluwer, 2021. 1 s.

Podle Navrátilové⁴ trest smrti má delší tradici ukládání než TOS. Trest smrti se v prvních společnostech považoval za trest univerzální. Až v nedávné době nahradil trest smrti výkonu TOS.

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové⁵ v období od roku 1989 do roku 2020 přišlo strategické vytvoření koncepcí vězeňství, které byly postupně vydávány. Dále zmíněné období je charakteristické vyhlášením amnestií jednotlivých prezidentů republiky. Proběhlo více amnestií, avšak mezi nejdůležitější amnestie patřily ty v roce 1990 a 2013.

Podle Malé⁶ bylo zapotřebí po revoluci změnit účinné zákony nebo aspoň tyto zákony novelizovat. Jednalo se např. o zákon o výkonu vazby, zákon o VS ČR, ale i jiné další nařízení vlády a vyhlášky ministerstva. Sbor nápravné výchovy se v roce 1992 přeměnil na dnešní VS ČR. V rámci vzniku VS ČR přibyla nová složka sboru, a to justiční stráž. Tuto novou složku VS ČR bylo potřeba řádně vyškolit, ale také vhodně materiálně vystrojit a vybavit.

Podle Válkové et al.⁷ české vězeňství prošlo významnými proměnami v rámci revoluce a po ní. V rámci důležitých přeměn došlo k depolitizaci, demilitarizaci, rozdělení a humanizaci. Další významná změna nastala v rámci vzdělávání odborného personálu, který byl potřeba obměnit. První Koncepce rozvoje vězeňství byla přijata již v roce 1991. V rámci proměn se do českého vězeňství začíná promítat humanizace vězeňství:

- vězněné osoby se berou jako občané, neponižuje se tedy jejich důstojnost, nedochází k rozdělování způsobu života ve vězení a ve společnosti;
- dochází k zabezpečení vhodných materiálních podmínek života vězňů;
- v rámci humanizace se klade důraz na garanci základních práv a svobod vězněných osob;
- bere se zřetel na občanská práva vězňů, přičemž omezení jejich práv je možné jen postupy a prostředky stanovenými zákony.

Definice humanizace vězeňství tedy přispívá k vytvoření uceleného a vhodného funkčního zákonného rámce, který na jedné straně působí na to, aby byl naplněn účel

⁴ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010. s. 12-13.

⁵ DRÁPAL, J., JIŘÍČKA, V., RASZKOVÁ, T. (eds). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 17 s.

⁶ MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: SURSUM, 2003. 57 s.

⁷ VÁLKOVÁ, et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3 vyd. Praha: C.H.Beck, 2019. 242–243 s.

výkonu vazby a trestu, a na druhé straně zajišťuje, aby docházelo k vhodnému uplatňování práv a svobod vězňených osob.

Velký rozvoj českého vězeňství je spojován se vznikem samostatné ČR. Evropská vězeňská pravidla byla implementována do českého právního systému v roce 1993. V rámci přijetí Evropských vězeňských pravidel došlo k významné proměně vězeňských standardů, které přispívají k modernizaci celého vězeňského systému ČR přijala Evropská vězeňská pravidla, která přispívají k modernizaci celého českého vězeňského systému.

Podle Navrátilové⁸ v rámci výkonu TOS mělo přijetí Evropských vězeňských pravidel obrovský vliv na celý výkon českého vězeňství. V rámci těchto pravidel je kladen důraz na lidskou důstojnost osob, vhodné chování odborného personálu vůči vězňeným osobám a na vhodnou přípravu vězňených osob, aby se zpátky mohli začlenit do společnosti po výkonu TOS.

Evropská vězeňská pravidla jsou založena na těchto principech:

- účel výkonu TOS zaručuje respektování lidské důstojnosti a základních práv a svobod vězňených osob;
- s vězni musí být zacházeno nestranně, aplikování trestu se nesmí lišit na základě různé barvy pleti, pohlaví, jazyka, vyznání atd.;
- je kladen důraz, aby odsouzení, jenž vyznávají náboženské nebo morální principy, měli možnost je tyto principy vyznávat;
- účelem vězeňského systému je chránit život, zdraví i důstojnost vězňených osob, působit vhodnými prostředky k rozvíjení jejich odpovědnosti a poskytnout jim potřebnou pomoc v rámci zpětného začlenění zpátky do společnosti;
- v rámci Evropských vězeňských pravidel dochází k pravidelné kontrole věznic, a to zkušenými a kvalifikovanými pracovníky;
- dodržování zákonnosti trestu, respektování základních práv a svobod vězňených osob a zároveň umožnění kontroly dodržování těchto principů nezávislými orgány.

Podle Brunové⁹ československé trestněprávní předpisy byly účinné i po vzniku samostatné ČR. Bylo tedy zapotřebí tehdejší zákony změnit nebo aspoň novelizovat.

⁸ NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010. 69 s.

⁹ BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020. 63-64 s.

Nový trestní zákoník byl schválen až v roce 2009. Nadále je však stále účinný původní trestní řád č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“). Parlament ČR v rámci změny zákona upravujícího vazbu přijal zákon č. 293/1993 Sb., zákon o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen zákon o výkonu vazby). V rámci zákonné úpravy byla přijata vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994, upravující řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška upravující řád výkonu vazby“). V rámci legislativy upravující výkon TOS byla zachována původní právní úprava. Parlament ČR až v roce 1999 přijal zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu trestu“). Na základě zákona o výkon trestu byla přijata vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999, upravující řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška upravující řád výkonu trestu“).

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové¹⁰ významnou proměnou si také prošly druhy věznic. Do roku 1993 existovaly tři nápravné výchovné skupiny. Nově soud od roku 1994 rozděloval vězněné osoby do čtyř druhů věznic: věznice s dohledem, věznice s dozorem, věznice s ostrahou a věznice se zvýšenou ostrahou. Pachatelé, kteří spáchali nedbalostní trestný čin a zároveň nikdy nebyli ve výkon TOS, byli zařazováni do věznice s dohledem. Pachatel, který spáchal nedbalostní trestný čin a již byl předtím odsouzen za úmyslný trestný čin, vykonával trest ve věznice s dozorem. Pokud pachatel spáchal úmyslný trestný čin, u něhož výměra trestu nepřevyšovala 2 roky a zároveň tito pachatelé nebyli dosud ve výkonu trestu za úmyslný trestný čin, soud tyto pachatele zařadil do věznice s dozorem. Pachatelé, jenž spáchali úmyslný trestný čin a nesplňovali kritéria pro zařazení do věznice s dozorem nebo se zvýšenou ostrahou, byli umisťováni do věznice s ostrahou. Dále byli do věznice s ostrahou zařazováni pachatelé, kteří spáchali nedbalostní trestný čin a zároveň nebyli zařazeni do věznice s dohledem nebo dozorem. Do nejprísnejšího druhu věznic, tedy věznic se zvýšenou ostrahou, docházelo k zařazování pachatelů, kteří byli považováni za zvlášť nebezpečné recidivisty, a dále zde byli k výkonu trestu odsouzení odsouzení k doživotnímu trestu. Ke změně druhů věznic došlo v roce 2017, kdy se změnilo čtyři druhy věznic pouze na dva druhy.

¹⁰ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. (eds). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 19-20 s.

Věznice se člení podle způsobu vnějšího střežení, zajištění bezpečnosti a režimu výkonu trestu do dvou typů, a to na věznici.

1) s ostrahou;

2) se zvýšenou ostrahu.¹¹

Věznice s ostrahou se podle stupně zabezpečení člení na oddělení:

- ***věznice s nízkým stupněm zabezpečení;***
- ***věznice se středním stupněm zabezpečení;***
- ***věznice s vysokým stupněm zabezpečení.¹²***

Podle Trunečka¹³ odsouzení, kteří vykonávají svůj trest ve věznicích s nízkým stupněm zabezpečení, se mohou pohybovat bez omezení. Odsouzení v mimopracovní dobu mohou nosit vlastní oblečení a obuv. Odsouzení zařazení do nízkého stupně zabezpečení pracují ve většině případů mimo věznici. Bez dohledů zaměstnanců věznic se obvykle realizují návštěvy odsouzených.

Odsouzení zařazení do středního stupně zabezpečení se pohybují v určeném tvaru pod dohledem příslušníka nebo občanského zaměstnance. Vybraní odsouzení, kteří toho nezneužijí, se mohou volně pohybovat ve věznici, a na to základě rozhodnutí ředitele věznice. Práci vykonávají odsouzení zpravidla na nestřežených pracovištích mimo věznici. Určitý zaměstnanec však vykonává kontrolou nad věznými osobami. Odsouzení mají povolené návštěvy, avšak za dozoru příslušníka a civilního zaměstnance VS ČR. Na základě dobrého chování může být odsouzenému na základě povolení ředitele umožněna návštěva s povolením opustit věznici.

Odsouzení, kteří jsou zařazení v oddělení s vysokým stupněm zabezpečení, se pohybují organizovaně pod dohledem příslušníka nebo civilního zaměstnance VS ČR. Povolení s pohybem uvnitř ve věznici je možné pouze ve výjimečných případech, tohle povolení je spojené s výkonem práce pro věznici. Ve vysokém stupni zabezpečení mohou odsouzení vykonávat práci uvnitř věznice nebo mimo věznici, a to pod dohledem zaměstnance věznice. Uskutečňování návštěv odsouzených se realizuje za přítomnosti příslušníka a civilního zaměstnance VS ČR.

¹¹ ČESKO, zákon č. 169/1999 Sb. zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České Republiky*, 1999, částka 58, s. 3162-3185.

¹² ČESKO, zákon č. 169/1999 Sb. zákon o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České Republiky*, 1999, částka 58, s. 3162-3185.

¹³ TRUNEČEK, J. *Právní rádce odsouzeného*. 2. podstatně přeprac. vyd. Praha: Leges, 2025. 29-32 s.

Odsouzení, kteří jsou zařazeni do nejpřísnějšího druhu věznice, tedy do věznice s ostrahou, se mohou pohybovat pouze pod dohledem příslušníka, a to v organizovaném tvaru. Ani v případě práce pro věznici není dovolen volný pohyb odsouzených. Práce se vykonává pouze ve věznici nebo přímo na celách. Kontrolou jejich pracovní činnosti je pověřen určený zaměstnanec věznice.

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové¹⁴ soud odsuzuje odsouzené k TOS do věznice s ostrahou, pokud nejsou splněny zákonem stanovené podmínky pro zařazení do věznice se zvýšenou ostrahou. Do věznice se zvýšenou ostrahou může soud zařadit odsouzené, pokud byli rozsudkem odsouzeni k výkonu výjimečného trestu, nebo pokud páchaná trestná činnost byla v souvislosti s organizovanou zločineckou skupinou. Dále jsou do věznice se zvýšenou ostrahou zařazováni odsouzení, kteří se pokusili utéct z výkonu zabezpečovací detence, vazby nebo TOS v posledních 5 letech. V neposlední řadě se jedná o odsouzené, kteří spáchali zvláště závažný zločin, jehož výměra trest je nejméně 8 let.

2.1 Vězeňská služba

Podle Raszkové a Hoferkové¹⁵ v rámci demokratizace českého vězeňství došlo k přeměně Sboru nápravné výchovy na nový bezpečnostní sbor, a to na VS ČR. Daná úprava sboru byla zajištěna přijetím zákona č. 552/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci ČR. Zákon nabyl účinnosti dne 1.1. 1993.

Podle Popelky¹⁶ fungování Sboru nápravné výchovy bylo militaristické, důraz se kladl na vojenské prvky ve věznici. Definicí tehdejšího Sboru nápravné výchovy bylo centralistické řízení, které maximálně direktivně působilo v celém sboru. Chování spojené s definicí sboru se neočekávalo pouze od příslušníků, ale i od vězňených osob, což odporovalo humanizaci českého vězeňství.

Podle Raszkové a Hoferkové¹⁷ jedním z ozbrojených bezpečnostních sborů, který chrání vnitřní bezpečnost ČR, je právě VS ČR. V rámci zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci ČR je prostřednictvím VS ČR zajišťován výkon zabezpečovací detence (dále jen “ZD”), výkon TOS, výkon vazby, ochranu pořádku a bezpečnosti

¹⁴ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. (eds). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 42 s.

¹⁵ RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie: 1.díl, Vězeňství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 39 s.

¹⁶ POPELKA, J. *Penologie: 1. díl*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011. 47 s.

¹⁷ RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie: 1.díl, Vězeňství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 74 s.

v budovách soudů, v budovách státního zastupitelství a v budovách Ministerstva spravedlnosti. Jednou z organizačních jednotek státu je právě VS ČR, která hospodáří se svěřeným majetkem v rámci své organizační činnosti. Generální ředitel VS ČR je hlavou celého bezpečnostního sboru, kterého jmenuje a odvolává ministr spravedlnosti. Generální ředitel odpovídá za fungování celého bezpečnostního sboru právě ministru spravedlnosti.

Podle Hály¹⁸ se VS ČR člení dle působnosti do tří skupin:

- 1) vězeňská stráž – ozbrojená složka bezpečnostního sboru, která vykonává svou činnost ve věznicích, vazebních věznicích a v zabezpečovacích detencích;
- 2) justiční stráž – ozbrojená složka bezpečnostních sboru, jejímž účelem je zajištění pořádku a bezpečnosti v budovách soudů, v budovách státního zastupitelství a v budovách Ministerstva spravedlnosti;
- 3) správní služba – je složka VS ČR ,ve které jsou zařazeni odborní penitenciární zaměstnanci působící ve věznicích, kteří jsou v zaměstnaneckém poměru.

VS ČR se člení do organizačních jednotek, v jejichž čele stojí ředitelé:

- **generální ředitelství;**
- **vazební věznice (dále jen “VV”);**
- **věznice;**
- **ZD;**
- **akademie Vězeňské služby České republiky;**
- **střední odborné učiliště Vězeňské služby České republiky;**
- **zotavovny Vězeňské služby České republiky.**

2.2 Organizační jednotky Vězeňské služby České republiky

Podle Šámala et al.¹⁹ je v rámci vězeňského systému je důležité rozčlenění věznic podle svého účelu a zásad, protože každý ze 3 druhů zařízení se svým způsobem liší. Systém fungování věznic je rozčleněn mezi věznice, VV a ústavy pro výkon ZD. Ve všech

¹⁸ HÁLA, J. *Lexikon moderního vězeňství*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2024. 99 s.

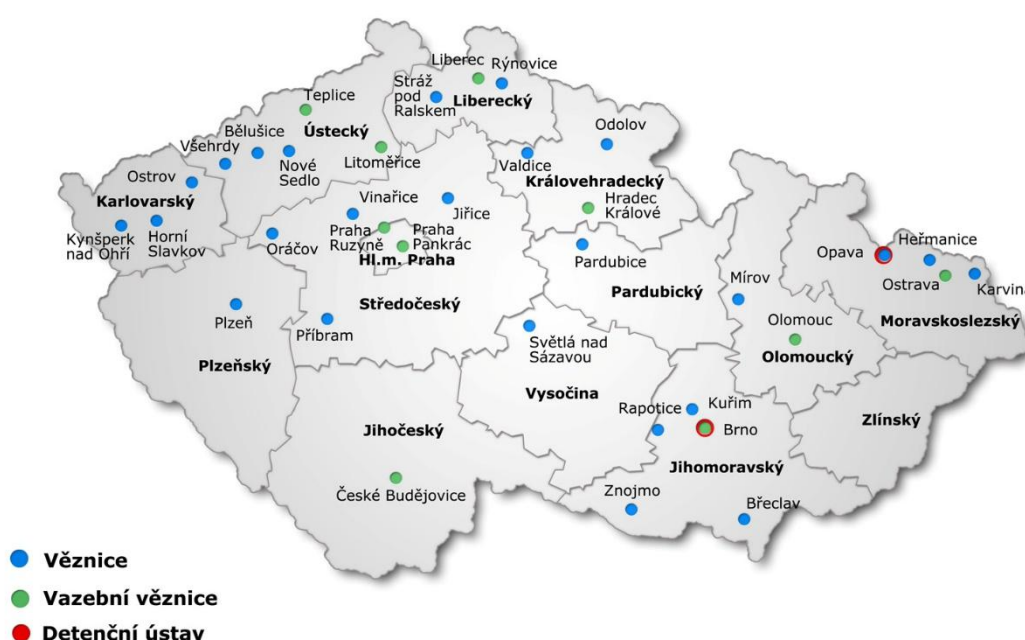
¹⁹ ŠÁMAL, P., et al. *Trestní právo hmotné*. 9. přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022. 395 s.

druzích zařízení dochází k rozdělování vězňených osob, to znamená, že se oddělují mladiství od dospělých, ženy od mužů a infekčně nemocní od zdravých.

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové²⁰ vězeňské zařízení, které VS ČR spravuje, by šlo rozdělit na 3 typy vězeňských zařízení. Jde o **VV, věznice a ZD**. Fungování typů vězeňských zařízení je velmi odlišné. Každý druh zařízení je upravován jinou právní úpravou. V současné době je v ČR zřízeno **10 VV, 25 věznic a 2 ústavy pro výkon ZD**.

Obrázek č. 1: Mapa českých věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů.²¹

Věznice, vazební věznice a detenční ústavy v ČR

Podle Hály²² mají v celém vězeňském systému nejdůležitější postavení právě věznice, které primárně slouží k výkonu TOS. Součástí věznice může být i oddělení pro výkonu vazby. VV je druh věznice, který podle názvu slouží k výkonu vazby, avšak VV mohou mít i prostor k výkonu TOS. Věznice je místo, které disponuje ohraničeným prostorem, který zabezpečují příslušníci VS ČR. V těchto zařízeních dochází ke komplikovanému

²⁰ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. (eds). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 31-33 s.

²¹ OBASE.CZ. Mapa český věznic, VV a ZD [obrázek]. 2017 [online]. [cit. 2026-03-09]. Dostupné z WWW: <https://obase.cz/wp-content/uploads/2017/03/mapaV20131600.jpg>

²² HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropský a regionálních studií, 2006. 2. dopl. vyd. 46 s.

vztahu mezi vězňenými osobami a příslušníky. Do věznic dochází obhájci, Probační a mediační služba a rodiny odsouzených na návštěvy.

Podle Trunečka²³ každé vězeňské zařízení má stanovený denní rozvrh chodu věznice, čímž je tím také upravena činnost odsouzených. Tento denní chod věznice stanovuje pro každou věznici její ředitel. K odsouhlasení denního rozvrhu je potřeba souhlas generálního ředitele VS ČR. Po souhlasu generálního ředitele stanoví ředitel věznice denní rozvrh, a to vnitřním řádem věznice. Specifika jednotlivých vnitřní řádů věznic se liší jen mírným způsobem, jinak jsou si velice podobné. Časový rozvrh dne (dále jen “ČRD”) je součástí vnitřního řádu věznice. V ČRD je upraven nepřetržitý osmihodinový spánek, a v rámci dodržení spánku je závazně na to upraven čas vstávání a nočního klidu. Časy v ČRD dále upravují pravidelnou stravu, program zacházení a osobní hygienu. Činnosti v ČRD se mohou lišit závislosti na dni, protože časy jsou pouze orientační.

2.2.1 Generální ředitelství vězeňské služby ČR

Podle Motejla a Zdražilové²⁴ je jedna z organizačních jednotek VS ČR Generální ředitelství VS ČR. Ministr spravedlnosti jmenuje a odvolává generálního ředitele. Současně generální ředitel odpovídá ministrovi spravedlnosti za celý chod VS ČR. Řízení chodu VS ČR zabezpečuje Generální ředitelství tím, že stanovuje zásady pro řešení otázek koncepční povahy a rozhoduje ve věcech, ve kterých má podle právních předpisů pravomoc rozhodovat. Jednou z důležitých pravomocí generálního ředitele je vydávání závazných vnitřních právních předpisů a jiných aktů řízení. Na základě rozhodnutí Generálního ředitele dochází k jmenování a odvolávání ředitelů VV, věznic, ústavů pro výkon ZD a Akademie VS ČR. Odpovědnost za chod ostatních organizačních jednotek nese Generální ředitelství.

2.2.2 Věznice pro výkon trestu

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové²⁵ je účelem výkonu trestu výchovně působit na odsouzené tak, aby se na co nejnižší míru snížilo riziko recidivy po propuštění odsouzeného na svobodu. Zároveň je potřeba odsouzené připravit na život po propuštění a začlenit je zpátky do společnosti. Účelem trestu je také v ochrana společnosti

²³ TRUNEČEK, J. *Právní rádce odsouzeného*. 2. podstatně přeprac. vyd. Praha: Leges, 2025. 53 a 58 s.

²⁴ MOTEJL, O., ZDRAŽILOVÁ, P. (eds). *Vězeňství: [sborník stanovisek veřejného ochránce práv]*. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 176–177 s.

²⁵ DRÁPAL, J., JIŘÍČKA, V., RASZKOVÁ, T. (eds). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 36 s.

před protiprávním jednáním pachatele a následně zabrání pachateli pokračovat v trestné činnosti.

Podle Raszkové a Hoferkové²⁶ byly vězněné osoby rozděleny do tří prostupných skupin na základě vnitřní diferenciaci ve věznici. Odsouzení, kteří byli zařazeni do první prostupné skupiny, aktivně plnili program zacházení a během výkonu trestu se chovali patřičným způsobem, aktivně se zapojovali do skupinové nebo individuální zájmové činnosti a dodržovali své stanovené povinnosti. Ze začátku trestu jsou odsouzení umístováni do druhé prostupné skupiny, ze které se postupně mohou dostat do první nebo do třetí skupiny, ale mohou také zůstat ve druhé skupině. Druhá prostupná skupina je charakteristická odsouzenými, kteří porušovali své povinnosti, jednali v rozporu s vnitřním řádem věznice a dále měli problém s uskutečňováním programu zacházení. Třetí prostupná skupina je tvořena vězni, kteří aktivně porušují vnitřní řád věznice, neplní nebo nesplnili program zacházení a nedodržovali své povinnosti.

2.2.3 Vazební věznice

Podle Popelky²⁷ může být ve výjimečných případech omezena na svobodě i obviněná osoba. Pokud je důvodné podezření, že obviněný spáchal trestný čin, může být na obviněnou osobu uvalena vazba. Obviněný se dostane do vazby, jakmile je dodán do VV policejním orgánem. Vazba se vykonává na základě zákona č. 293/1993 Sb., zákon o výkonu vazby. Dalším významným právním předpisem upravujícím vazbu je vyhláška ministra spravedlnosti č. 109/1994 Sb., vyhláška upravující řád výkonu vazby. O vazbě rozhoduje v přípravném řízení soud, a to na návrh státního zástupce. Následně po vzetí obviněné do vazby již soud přezkoumává, zda trvají důvody, pro které byl obviněný vzat do vazby.

Druhy vazeb:

- **útěková vazba** – tento druh vazby se ukládá u obviněného, pokud existuje důvodné podezření, že obviněný se bude skrývat nebo utíkat před trestní stíháním;
- **koluzní vazba** – ukládá se, pokud z dosavadní skutečností je zřejmé, že obviněný by mohl působit nebo ovlivňovat dosud nevyslechnuté svědky nebo je ovlivňovat;

²⁶ RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie: 1. díl, Vězeňství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 108–109 s.

²⁷ POPELKA, J. *Penologie: 1. díl*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2011. 75-76 s.

- **předstízná vazba** – ukládá se, pokud by mohl obviněný pokračovat v trestné činnosti nebo by daný trestný čin již mohl dokončit.

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové²⁸ vazba není trestem, nýbrž se jedná pouze o zajišťovací institut, který má zajistit, aby byl obviněný k dispozici pro orgány činné v trestním řízení. Ukládání vazby je možné pouze ze zákonných důvodů. Jedná se o nejrazantnější zásah do práv obviněného, který by se měl uplatňovat pouze tehdy, pokud neexistuje jiná možnost, jak zajistit obviněného.

2.2.4 Zabezpečovací detence

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové²⁹ přijetím nového zákona č. 129/2008 Sb., zákon o výkonu zabezpečovací detence, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o výkonu zabezpečovací detence“). Jedná se o nejnovější druh zajišťovacího institutu. Účelem ZD je ochrana společnosti před nebezpečnými pachateli trestných činů. Jedná se o druh ochranného opatření, který plní preventivní charakter. Tohle zařízení je charakteristický zvýšenou ostrahou, léčebnými, psychologickými, vzdělávacími, pedagogickými, rehabilitačními programy, které jsou určeny pro osoby v daném ústavu. Osoby ve výkonu ZD se nazývají chovanci. ZD se nachází pouze ve dvou městech v celé ČR, a to v Brně a Opavě. Výkon ZD ukládá pouze soud, a to nebezpečným pachatelům při upuštění od potrestání nebo i vedle trestu. trestu.

Střední odborné učiliště

Podle Sochůrka³⁰ slouží střední odborné učiliště jako škola pro vězněné osoby, které si chtějí doplnit své vzdělávání. Disponuje více obory a vzdělávání se uskutečňuje v rozsahu středního odborného vzdělávání.

Zotavovny Vězeňské služby

Podle Sochůrka³¹ zotavovny slouží pro zaměstnance a příslušníky VS ČR a pracovníky resortu Ministerstva spravedlnosti. Nejsou určeny pro vězněné osoby, nýbrž se jedná o zařízení vybavená rehabilitačními a rekreačními prvky. Zotavovny poskytují ubytování

²⁸ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. (eds). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 37–39 s.

²⁹ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. (eds). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 37–39 s.

³⁰ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie: 2. díl, Teorie a praxe zacházení s vězněnými*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 8 s.

³¹ Tamtéž 8 s.

a stravování, které působí jako preventivní rehabilitace. Pořádají se zde akce služebního a pracovního charakteru.

Akademie Vězeňské služby

Podle Raszkové a Hoferkové³² slouží Akademie VS ČR jako vzdělávací zařízení určené pro všechny zaměstnance VS ČR. Dochází zde ke vzdělávání občanský zaměstnanců i příslušníků. Akademie si klade za cíl všestrannou a systematickou přípravu všech zaměstnanců, přičemž ke vzdělávání dochází i v průběhu výkonu služby. Akademie se také účastní rozvoje výzkumné a vědecké činnosti v oblasti penologie.

2.2.4 Otevřená věznice

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové³³ lze za otevřenou věznici definovat jako zařízení, které nemá klasické prvky zabezpečení. Charakter otevřené věznice směřuje k budování sebedisciplíny, soběstačnosti a schopnosti odsouzených zapojit se do komunitního života. Každodenní činnost odsouzených v otevřené věznici začíná odchodem do práce a po konci práce se ihned vrací do areálu. První projekt otevřené věznice vznikl v roce 2017 ve věznici Jiřice. Pokud odsouzení porušují určená pravidla, vrací se zpět do standartního výkonu TOS. Cílem otevřené věznice je snížení recidivy a příprava na šok z propuštění.

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové³⁴ se zařazují do otevřené věznice odsouzení, kteří splňují kritéria, a o nichž ředitel věznice rozhodne:

- do konce trestu odsouzenému nezbyvá více než 18 měsíců a zároveň minimální délka trestu je 6 měsíců ;
- odsouzený nesměl být v posledních 6 měsících pozitivně testován na přítomnost omamných a psychotropních látek nebo alkoholu;
- odsouzeného připustil spáchání čin, za který byl odsouzen;
- plní program zacházení a je motivován pokračovat v jeho plnění;
- odsouzený, nesměl být v posledních 6 měsících kázeňsky trestán;

³² RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie: 1. díl, Vězeňství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 80-81 s.

³³ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. (eds). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 49-50 s.

³⁴ Tamtéž 49–51 s.

- odsouzený musí být zdravotně způsobilý k pracovní činnosti a k plnění programu zacházení;

Podle nové Koncepce rozvoje vězeňství do roku 2035 se VS ČR potýká se řadou výzev, které bude muset do budoucna řešit. Jedná se zejména o tuto problematiku:

- 1) **Nízká motivace vězněných osob** – neúčast v programech zacházení kvůli nedůvěře v jejich přínos.
- 2) **Přeplněnost věznic** – snižuje prostor pro skupinovou a individuální práci.
- 3) **Nedostatečná efektivita odborného zacházení** – rozdílné podmínky v programech zacházení.
- 4) **Poddimenzování odborného personálu** – dlouhodobý nedostatek odborných penitenciárních pracovníků.
- 5) **Nedostatečná zdravotní a psychiatrická péče** – nedostatek lékařského personálu.
- 6) **Dostupnost a zneužívání návykových látek ve věznicích** – nedostatek preventivních a terapeutických programů pro odsouzené.
- 7) **Nízká zaměstnanost vězněných osob** – je způsobená kapacitními a organizačními omezeními v daných věznicích.
- 8) **Podfinancování systému odborného zacházení** – nedostatek finančních prostředků brání modernizaci věznic.
- 9) **Specifické potřeby zranitelných osob** – např. mladiství, ženy, národnostní menšiny nebo Romové.
- 10) **Sociální izolace** – omezení styků s rodinou ztěžuje zpětné začlenění.³⁵

2.2.5 Úkoly Vězeňské služby

Podle Raszkové a Hoferkové³⁶ plní vězeňská stráž, justiční stráž, správní služba, Akademie VS ČR a pověřené orgány VS ČR úkoly, které jsou definovány v zákoně o Vězeňské službě a justiční strážní ČR.

Úkoly VS ČR definuje § 2 zákon č. 555/1992 Sb., zákon o Vězeňské službě a justiční strážní ČR:

³⁵ ČESKO. Vězeňská služba České republiky. Koncepce rozvoje vězeňství do roku 2035. 2025, 14-15 s. 2025, s.14-15 [online]. [cit. 2026-02-26]. Dostupné z: WWW: <https://www.vs.gov.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-2035.pdf>

³⁶ RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie: 1. díl, Vězeňství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 76 s.

(1) Vězeňská služba:

- A) spravuje a střeží VV a věznice a odpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu TOS;*
- B) spravuje a střeží ústavy pro výkon ZD;*
- C) střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby, ve výkonu ZD a ve výkonu TOS a eskortuje tyto osoby do výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ústavního ochranného léčení nebo zabezpečovací detence, a to bezprostředně po ukončení výkonu vazby, ZD nebo TOS;*
- D) prostřednictvím programů zacházení soustavně působí na osoby ve výkonu TOS a obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby s cílem vytvořit předpoklady pro jejich řádný způsob života po propuštění;*
- E) provádí výzkum v oboru penologie a využívá jeho výsledky a vědecké poznatky při výkonu vazby při výkonu TOS;*
- F) zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státního zastupitelství a ministerstva a v jiných místech jejich činnosti v rozsahu stanoveném tímto zákonem; zajišťuje pořádek a bezpečnost při výkonu pravomoci soudů a státních zastupitelství;*
- G) vytváří podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve výkonu vazby, ve výkonu ZD a ve výkonu TOS;*
- H) provozuje hospodářskou činnost za účelem zaměstnávání osob ve výkonu TOS, případně i osob ve výkonu vazby;*
- I) vede evidenci osob ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence, a ve výkonu TOS na území ČR;*
- J) plní úkoly, které pro ni vyplývají z vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimž je ČR vázána;*
- K) zabezpečuje vzdělávání příslušníků VS ČR a občanských zaměstnanců VS ČR, které provádí Akademie VS ČR, a vzdělávání osob ve výkonu vazby a ve výkonu TOS, které provádí Střední odborné učiliště;*
- L) poskytuje zdravotní služby ve svých zdravotnických zařízeních osobám ve výkonu vazby, osobám ve výkonu ZD a osobám ve výkonu TOS; příslušníkům a občanským zaměstnancům VS ČR v případě potřeby zabezpečuje zdravotní služby u mimovězeňských poskytovatelů zdravotních služeb;*
- M) poskytuje nebo zajišťuje odbornou péči osobám s adiktologickou poruchou, které jsou ve výkonu vazby, TOS nebo zabezpečovací detence;*

- N) zabezpečuje zdravotní služby u mimovězeňských poskytovatelů zdravotních služeb dětem, které má ve výkonu vazby nebo TOS jejich matka u sebe; za tímto účelem zajišťuje jejich převoz k mimovězeňským poskytovatelům zdravotních služeb;*
- O) v rozsahu stanoveném zvláštním předpisem objasňuje a prověřuje vlastními pověřenými orgány trestné činy osob ve výkonu vazby, TOS a ZD, ve spolupráci s Generální inspekcí bezpečnostních sborů se podílí na předcházení a odhalování trestné činnosti příslušníků VS ČR a občanských zaměstnanců zařazených k výkonu práce ve VS ČR spáchané při výkonu služby nebo při plnění pracovních úkolů.³⁷*

³⁷ ČESKO, (ČESKOSLOVENSKO), zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční strážci České republiky. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní Republiky*, 1992, částka 112, s. 3298-3302.

3 Služební činnost příslušníků Vězeňské služby ČR

Podle Matese, Vavery, Škody a Slabého³⁸ je ústavní zákon o bezpečnosti ČR základním stavebním kamenem pro zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. V rámci Listiny základních práv a svobod každá osoba disponuje právem svobodné volby svého zaměstnání. Avšak zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů stanovuje, že uchazeč o práci v bezpečnostním sboru musí mít české občanství. Stanovení dalších podmínek a určitých omezení upravuje zákon o služebním poměru. Oproti pracovnímu poměru nevzniká služební poměr souhlasným projevem zaměstnance a zaměstnavatele, nýbrž vzniká rozhodnutím služebního funkcionáře. Prostřednictvím bezpečnostního sboru, jehož je příslušník členem, stát vůči příslušníkovi uplatňuje určitá práva a povinnosti. Na základě přenesených pravomocí působí a rozhoduje prostřednictvím státu ve věcech služebních ředitel bezpečnostního sboru. V rámci služebního poměru je zákonem o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů definována systematizace, služební hodnosti, minimální stupně vzdělání, minimální doby trvání služebního poměru pro služební hodnost, tarifní třídy a též hodnostní označení.

Podle § 13 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, může být do služebního poměru přijat státní občan ČR (dále jen "občan"), který

- A) o přijetí písemně požádal;*
- B) je starší 18 let;*
- C) je bezúhonný;*
- D) splňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební místo, na které má být ustanoven;*
- E) je zdravotně, osobně a fyzicky způsobilý k výkonu služby;*
- F) je plně svéprávný;*
- G) je oprávněný seznamovat se s utajovanými informacemi podle zvláštního právního předpisu, má-li být ustanoven na služební místo, pro které se tato způsobilost vyžaduje;*
- H) není členem politické strany nebo politického hnutí, a jde-li o služební poměr o služebním poměr příslušníka zpravodajské služby, ani odborové organizace;*
- I) nevykonává jinou výdělečnou službu, s výjimkou činnosti podle § 48 odst. 4 písm. C) až e) a i) a § 68 odst. 2 není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které provozují podnikatelskou činnost.*

³⁸ MATES, P., VAVERA, F., ŠKODA, J., SLABÝ, A. *Veřejné sbory v České republice*. Praha: Leges, 2023. 113-114 s.

(3) Předpoklady uvedené v odstavci 1 pod písmeny h) a i) prokazuje občan čestným prohlášením.³⁹

3.1.1 Příslušníci Vězeňské služby ČR

Podle Michalíka⁴⁰ je výběr příslušníka bezpečnostních sborů je velmi složitý. Je zapotřebí sladit požadavky praxe, schopnosti a předpoklady daného uchazeče pro úspěšné zvládnutí služby. Příslušník, který slouží se zbrání, musí být odpovědný, a to nelze zjistit pouze na základě krátkého pohovoru. Služební zákon stanovuje základní podmínky, které musí uchazeč splňovat, aby se stal příslušníkem bezpečnostního sboru. Příslušník VS ČR by měl být zdravě vyrovnaný, odolný vůči zátěži a stresu, zodpovědný, realistický a dominantní bez prvků agrese vůči vězněným osobám, ale zároveň svým chováním prosazovat své zájmy. Dále by měl být schopen rychle jednat, ale ne impulzivním způsobem. Příslušník vykonává službu v kolektivu více osob, kdy je potřeba se spoléhat jeden na druhého, proto by měl být příslušník schopný pracovat v kolektivu a měl by být schopný jednat s vězněnými osobami bez kompenzačních vztahů vůči nim. Dále by příslušník měl reprezentovat bezpečnostní sbor navenek. Podle psychologů by tedy příslušník měl být zralý po lidské i odborné stránce, zároveň musí být schopen řešit běžné životní situace, konflikty a problémy. Příslušník VS ČR vůči vězným osobám musí vystupovat vstřícně, jasně, srozumitelně a důsledně.

Službu příslušníka podle povahy služby lze rozdělit do dvou základních kategorií:

- 1) vězeňská stráž;
- 2) justiční stráž.

Součástí vězeňské stráže jsou strážníci ve směně a v eskortní službě, psovodi a řidiči. Ve věznicích vykonávají službu dozorců ve výkonu ZD, vazby a TOS, kde jde o klasickou službu dozorce na oddílech. Od strážných, jenž jsou součástí vězeňské stráže, se očekává fyzická zdatnost a měli by být schopni použít donucovací prostředky a v nejzávažnějších případech střelnou zbraň. Zároveň je potřeba, aby příslušníci byli znalí v právních předpisech. Každý strážný by tedy měl být psychicky a fyzicky stabilní, měl být sebe ukázněný a zároveň by si měl důvěřovat. Služba dozorce je odlišná a zároveň náročnější, je tedy zapotřebí, aby byl dozorce vynikající řečník, empatický a měl by mít potřebné

³⁹ ČESKO, zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: Sbírnka zákonů České republiky, 2003, částka 121, s. 5850-5910.

⁴⁰ MICHALÍK, D. (eds). *Psychologie v bezpečnostních sborech: (sborník prací)*. Praha: Oddělení psychologie Ope MV ČR, 2009. 9-11s.

znalosti k výkonu služby na oddílu. Trošku odlišná je služba příslušníka justiční stráže, protože příslušník neslouží přímo ve věznici, nýbrž na soudech nebo státních zastupitelstvech apod. Správný příslušník justiční stráže by tedy měl vzbuzovat přirozenou autoritu, svým chováním musí umět vyřešit konflikty a v neposlední řadě by měl provedení zákroků ovládat po fyzické i psychické stránce.

*V den nástupu příslušník bezpečnostního sboru skládá služební slib, který zní: „Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů ČR nasadit i vlastní život”.*⁴¹

Podle Malé⁴² je vztah příslušníků a odsouzených velmi specifický. Na druhou stranu obě strany vztahu spolu tráví celý den, tudíž vědí, co od druhé strany mohou čekat a co nikoliv. Skupina příslušníků má odlišný pohled na svět než odsouzení, disponuje jinými vlastnostmi a charakterem než odsouzení. Zároveň odsouzení potřebují příslušníky a naopak příslušníci potřebují k výkonu služby aktivní odsouzené. Oba tábory mají tedy velmi specifický symbiotický vztah.

Podle Raszkové a Hoferkové⁴³ je vnitřní bezpečnost zajišťována ozbrojenými bezpečnostními sbory, kde společně s Policií ČR, Celní správou ČR a dalšími sbory zajišťují bezpečnost osob zde patří i příslušníci VS ČR. Příslušníci VS ČR jsou tedy ve služební poměru ve smyslu zákon o služebním poměru, zatímco občanskí zaměstnanci, jako jsou vychovatelé jsou v pracovněprávním vztahu. Základní rozdělení příslušníků VS ČR je na příslušníky justiční stráže, na příslušníky vězeňské stráže a příslušníky pro výkon dozorčí služby.

Vězeňská stráž

Podle Raszkové a Hoferkové⁴⁴ mezi hlavní činnosti příslušníka zařazeného do oddělení vězeňské stráže, tzv. strážného patří předvádění, eskortování a střežení vězňených osob.

⁴¹ ČESKO, zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2003, částka 121, s. 5854-5855.

⁴² MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: SURSUM, 2003. 76 s.

⁴³ RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie: 1.díl, Vězeňství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 76-77 s.

⁴⁴ Tamtéž 76-77 s.

Dále strážný střeží prostory věznic, VV a ústavu pro výkon ZD a v těchto prostorách zabezpečuje pořádek a bezpečnost.

Podle Malé⁴⁵ strážní chrání prostory věznic, a to zvenčí. Brání útekům osob ze strážných objektů. Pokud se strážný osvědčí později se z nich stanou dozorcí. Nad výkonem strážní služby dozoruje inspektor strážní služby a vrchní inspektor strážní služby. Vrchní inspektor strážní služby odpovídá za celý chod věznice po skončení řádné pracovní doby ředitele nebo jeho prvního zástupce.

Správní služba

Podle Raszkové a Hoferkové⁴⁶ jsou ve správní službě zařazeni odborní zaměstnanci, kteří zabezpečují chod věznice po organizační, ekonomické a výchovné stránce.

Justiční stráž

Podle Raszkové a Hoferkové⁴⁷ jsou příslušníci justiční stráže důležitou součástí VS ČR. V rámci svého výkonu služby je příslušník justiční stráže zařazen u organizační jednotky soudu, státního zastupitelství nebo na Ministerstvu spravedlnosti, kde příslušníci zabezpečují pořádek a bezpečnost.

Dozorčí služba

Podle Raszkové a Hoferkové⁴⁸ pod oddělení výkonu trestu/vazby spadají dozorcí, kteří jsou v přímém kontaktu s vězněnými osobami. Hlavním úkolem dozorců je zajistit pořádek a bezpečnost v jednotlivých ložnicích nebo celách, které jsou součástí velkých vězeňských ubytoven. Na dozorce se obracují odsouzení se svými právy. Dozorce na druhé straně vyžaduje od odsouzených plnění jejich povinností. Velká odlišnost oproti strážným spočívá v tom, že dozorce během výkonu služby není vybaven střelnou zbraní. Vedoucími dozorců jsou inspektoři dozorčí služby.

Akademie VS ČR

⁴⁵ MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: SURSUM, 2003. 76-77 s.

⁴⁶ RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie: 1.díl, Vězeňství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 76-77 s.

⁴⁷ Tamtéž 76-77 s.

⁴⁸ Tamtéž 76-77 s.

Podle Raszkové a Hoferkové⁴⁹ se ve Stráži pod Ralskem nachází mezirezortní vzdělávací centrum určené jak pro občanské zaměstnance, tak i pro příslušníky. V této akademii dochází k základní odborné přípravě, která je povinná pro všechny zaměstnance a příslušníky. Během dalších let dochází ke zdokonalovacím kurzům.

Pověřené orgány VS ČR

Podle Malé⁵⁰ mají příslušníci oddělení prevence a stížností mají ve věznici odlišné postavení, srovnáme-li je s činností dozorců a strážných. Oddělení prevence a stížností (tzv. OpaS) je podřízený řediteli věznice, metodicky je však toto oddělení řízeno odborem kontroly a stížnostní GŘ v Praze. Odsouzení ve věznicích si prostřednictvím prevence a stížností mohou stěžovat na všechno a nejsou za to postihováni.

Podle Raszkové a Hoferkové⁵¹ má oddělení prevence a stížnostní postavení policejního orgánu a tenhle orgán má pravomoc řešit trestný činy příslušníků a zaměstnanců VS ČR.

Podle Malé⁵² musí každý příslušník VS ČR při přijetí do služebního poměru složit slib, který je totožný jako slib policisty nebo jiného příslušníka bezpečnostního sboru.

Podle Raszkové a Hoferkové⁵³ je důležité, aby zaměstnanci a příslušníci VS ČR zachovávali mlčenlivost v rámci skutečností, které se dozvěděli v rámci výkonu svého povolání.

Podle Raszkové a Hoferkové⁵⁴ disponuje příslušník v rámci zákona určitými povinnostmi a oprávněními. Příslušník v rámci výkonu služby k vězněnými osobám přistupuje taktně, rozhodně a vážně, dává jim jasné pokyny, které pochopí. Dále musí příslušník jednat s odsouzenými tak, aby nedocházelo k ponižování jejich důstojnost. Musí být kladen důraz na respektování jejich práv a příslušník musí zacházet s nimi tak, aby nedocházelo k nelidskému zacházení. Příslušník VS ČR nemůže nosit občanské oblečení a obuv, ale musí mít na sobě služební stejnokroj se služební hodností a identifikačním štítkem. Vězněné osoby jsou povinny vůči příslušníkovi podávat vysvětlení v rámci kázeňských

⁴⁹ RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie: 1. díl, Vězeňství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 76–77 s.

⁵⁰ MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: SURSUM, 2003. 78 s.

⁵¹ RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie: 1.díl, Vězeňství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 76–77 s.

⁵² MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: SURSUM, 2003. 76 s.

⁵³ RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie: 1.díl, Vězeňství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 81 s.

⁵⁴ Tamtéž 82-83 s.

přestupků a trestných činů. Příslušník disponuje oprávněním provádět osobní prohlídky odsouzených, prohlídky jejich věcí, prohlídku těla nebo je oprávněn k odebrání daktyloskopických otisků. Příslušník může v rámci svého oprávnění žádat o vydání věci odsouzeným, jenž tuto věc má neoprávněně u sebe. Zjišťování totožnosti, prohlížení zavazadel a dopravních prostředků jsou dalšími oprávněními, kterými disponuje příslušník VS ČR, pokud osoba vstoupí do střeženého objektu věznice nebo jiného podobného objektu spadající pod VS ČR. V rámci služebních činností je příslušník vybaven donucovacími prostředky a střelnou zbraní. Donucovací prostředky jimiž je příslušník vybaven může použít v rámci zákonných důvodů i proti osobám. V případě bezprostředního ohrožení je příslušník oprávněn použít i střelnou zbraň, a to v souladu se zákonem.

Podle Raszkové a Hoferkové⁵⁵ je pro každé vězeňské zařízení zapotřebí, aby v něm fungoval kvalitní vězeňský personál, jenž je důležitý pro řádný chod věznice. Kvalitním personálem nejsou pouze myšleny služební funkcionáři věznice, ale jedná se především o příslušníky, kteří jsou v bezprostřední a každodenním kontaktu s vězňenými osobami. Na kvalitu vězeňského personálu je kladen čím dál větší důraz. Už i Evropská vězeňská pravidla a Koncepce rozvoje vězeňství zdůrazňují, jak potřebný je kvalitní a vzdělaný personál. Občanský zaměstnanec a příslušník by měl mít odborné vzdělání, měl by být schopen zvládat složité konflikty, měl by být komunikativní, trestně bezúhonný a měl by mít schopnost vcítit se do druhých. Důležité kritérium při nabírání nových příslušníků by mělo být pohlaví uchazeče. V mužské věznice je zapotřebí více mužských uchazečů, a to ze dvou důvodů. Prvním důvodem je plnění služebních úkonů, které ženy nemohou provádět, jako jsou např. osobní prohlídky. Druhý důvod spočívá v je čistě bezpečnostní povaze, kdy vězňené osoby mohou být na příslušníky agresivní.

Povinnosti a oprávnění příslušníků VS ČR

Podle Matese, Vavery, Škody a Slabého⁵⁶ upravuje povinnosti příslušníka zákon o VS ČR V rámci mezích tohoto zákona je upravena povinnost příslušníka provést zákrok. Povinnost provést zákrok je daná **zásadou iniciativy**, kdy je příslušník v rámci zákona oprávněn, ale i povinen zakročit.

⁵⁵ RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie: 1.díl, Vězeňství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 82-83 s.

⁵⁶ MATEŠ, P., VAVERA, F., ŠKODA, J., SLABÝ, A. *Veřejné sbory v České republice*. Praha: Leges, 2023. 98 s.

Příslušník je povinen zakročit, pokud:

- *osoba páchá ve výkonu vazby nebo ve výkonu TOS trestný čin nebo kázeňský přestupek, popřípadě existuje-li důvodné podezření z jeho páchání;*
- *osoba páchá ve výkonu ZD trestný čin, popřípadě existuje-li důvodné podezření z jeho páchání;*
- *osoba maří ve výkonu ZD, výkonu vazby nebo ve výkonu TOS účel výkonu zabezpečovací detence, výkonu vazby nebo výkonu TOS;*
- *je narušován pořádek nebo ohrožována bezpečnost v prostorách VS ČR, věznice pro místní výkon TOS, soudu, státního zastupitelství nebo Ministerstva spravedlnosti, nebo při předvádění a eskortách osob z výkonu vazby, ZD nebo TOS.⁵⁷*

Podle Matese, Vavery, Škody a Slabého⁵⁸ jsou dány důvody, kdy příslušník nesmí provést zákrok. Tyhle důvody jsou upraveny **zásadou pasivity**. Zákonné důvody jsou následující:

- *je pod vlivem léků nebo jiných látek, který závažným způsobem snižují schopnost jeho jednání;*
- *není k jeho provedení odborně vyškolen nebo vycvičen, ač povaha zákroku takové vyškolení nebo vycvičení vyžaduje;*
- *brání tomu důležitý zájem služby.*

Vyžadují-li to okolnosti, je příslušník povinen v těchto případech učinit jiná opatření nezbytná k provedení služebního zákroku, zejména bez odkladu vyrozumět svého nadřízeného.⁵⁹

Podle Ibla⁶⁰ disponuje příslušník dalšími oprávněními, které může v rámci výkonu služby vykonávat:

- **požadovat vysvětlení** – v případě spáchání trestné činu nebo kázeňského přestupku, který byl spáchán v souvislosti s výkonem vazby nebo trestu,

⁵⁷ ČESKO, (ČESKOSLOVENSKO), zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční strážní České republiky. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní Republiky*, 1992, částka 112, s. 3298-3302.

⁵⁸ MATES, P., VAVERA, F., ŠKODA, J., SLABÝ, A. *Veřejné sbory* v České republice. Praha: Leges, 2023. 98 s.

⁵⁹ ČESKO, (ČESKOSLOVENSKO), zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční strážní České republiky. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní Republiky*, 1992, částka 112, s. 3298-3302.

⁶⁰ IBL, P. *Veřejný pořádek*. Karlovy Vary (Praha): Vysoká škola Karlovy Vary, 2013. 89–90 s.

je příslušník oprávněn od vězňených osob požadovat vysvětlení. Požadovat vysvětlení může jak od osob z výkonu vazby, tak i ve výkonu trestu;

- **provádět osobní prohlídka a jiné podobné úkony** – příslušník VS ČR je v rámci výkonu své služby oprávněn provádět osobní prohlídky, prohlídky věcí vězňených osob a prohlídky těla. U těchto prohlídek platí zásada, že prohlídku provádí osoba stejného pohlaví na místě k tomu určeném. Dále je příslušník oprávněn snímat daktyloskopické otisky nebo nařídít lékařskou prohlídku osoby;
- **odnětí věci** – pokud má vězňená osoba věc neoprávněně u sebe, je příslušníka oprávněn danou věc osobě odejmout;
- **zjišťovat totožnost** – příslušník disponuje oprávněním zjišťovat totožnost osob, které vstupují do střežených objektů věznic nebo se v blízkosti těchto objektů nacházejí. Dále je příslušník u těchto osob oprávněn provádět prohlídky zavazadel a věcí, a v případě vjezdu a výjezdu vozidla je oprávněn kontrolovat toto vozidlo;
- **provést zákrok** – existuje-li důvodná obava, že osoba, která se nachází v blízkosti věznice nebo přímo v ní, může ohrozit bezpečnost, příslušník proti této osobě může zakročít, pokud narušuje pořádek a bezpečnost v prostorách věznice, nebo narušuje výkon vazby, trestu nebo ZD;
- **žádat o pomoc** – při ohrožení života nebo zdraví disponuje příslušník oprávněním požadovat pomoc od každé osoby;
- **pronásledovat a pátrat po prchajících osobách** – pokud osoba utíká z výkonu ZD, vazby nebo trestu, a pokud příslušníkovi v pronásledování prchající osoby nebrání jiná povinnost, je příslušník povinen tuto osobu pronásledovat a činit jiná neodkladná a nezbytná opatření, která směřují k jejímu zadržení.

3.2 Použití donucovacích prostředků a střelné zbraně

Podle Matese, Vavery, Škody a Slabého⁶¹ stát svěřil ozbrojeným bezpečnostním složkám oprávnění používat donucovací prostředky jako prostředek k donucení, pokud úkon nelze dokončit bez použití hrubé síly. Použití donucovacích prostředků upravují jednotlivé zákony bezpečnostních sborů. Osoba, proti níž jsou použity donucovací prostředky, musí snést zásah do svých práv a svobod. Použití donucovacích prostředků je tedy možné jen v případech uvedených zákoně. Zákon dále upravuje meze a způsoby použití donucovacích prostředků. Použití donucovacích prostředků není odplata za protiprávní jednání, nýbrž se jedná o zákonem stanovený způsob, kterým se dosahuje určitého oprávnění příslušníka

⁶¹ MATES, P., VAVERA, F., ŠKODA, J., SLABÝ, A. *Veřejné sbory v České republice*. Praha: Leges, 2023. 215- 217 s.

bezpečnostního sboru. Zákrok, při němž se použijí donucovací prostředky, musí být přiměřený vůči osobě, proti které se zakročuje. Osobě, proti níž se zakročuje nesmí, být způsobená nepřiměřená újma. Platí tedy, že použití donucovacích prostředků mělo být přiměřené povaze okolností, zároveň nesmí být osobě způsobena nepřiměřená újma a pro použití donucovacích prostředků musí existovat zákonný důvod.

Donucovací prostředek je nástroj donucení, který používají bezpečnostní sbory v rámci výkonu své služby. Použití donucovacího prostředku je potřebné ke splnění určitého oprávnění, které nelze vynutit na osobě jiným způsobem. Cílem použití donucovacího prostředku není usmrcení osoby, nýbrž jen znemožnění osobě klást odpor v rámci dalších úkonů. Pro použití donucovacích prostředků je vždy potřebná bezprostřední hrozba. Osoba, proti níž jsou použity donucovací prostředky, se musí tomu státnímu donucení podrobit, i přestože má k povaze a okolnostem zákroku výhrady.

Podle § 17 zákona č. 555/1992 Sb., o VS ČR, je příslušník oprávněn:

(1) Pokud je to nezbytné k zajištění pořádku a bezpečnosti, je příslušník při plnění svých úkolů oprávněn použít donucovací prostředky proti osobám, které ohrožují život nebo zdraví, úmyslně poškozují majetek nebo násilím se snaží mařit účel výkonu ZD, výkonu vazby nebo výkonu TOS, anebo narušují pořádek nebo bezpečnost v prostorách Vězeňské služby, ve věznicích pro místní výkon trestu, v budovách soudů, jakož i jiných místech činnosti soudů, budovách státních zastupitelství nebo ministerstva, v zařízeních mimovězeňských poskytovatelů zdravotních služeb a v blízkosti střežených objektů.

Donucovacími prostředky jsou:

- A) hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany;***
- B) předváděcí řetízky;***
- C) pouta;***
- D) poutací popruhy;***
- E) pouta s poutacím opaskem;***
- F) slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek;***
- G) obušek nebo jiný úderný prostředek;***
- H) služební pes;***
- I) vodní stříkač;***
- J) zásahová výbuška;***

- K) expanzní zbraně;**
- L) úder střelnou zbraní;**
- M) hrozba střelbou zbraní;**
- N) varovný výstřel;**
- O) vytlačování štítem;**
- P) vytlačování vozidlem;**
- Q) prostředek k zamezení prostorové orientace.⁶²**

Podle Matese, Vavery, Škody a Slabého⁶³ osoba, která použije donucovací prostředek, k tomu musí disponovat oprávněním na základě zákona. Pokud osoba poruší své povinnosti, může příslušník proti ní v mezích a způsoby stanovenými zákonem použít donucovací prostředky. Jestliže nelze osobu přesvědčit ke konání určitého jednání, je příslušník za pomoci prostředků po osobě takové jednání oprávněn vyžadovat. Příslušník, který má v úmyslu použít donucovací prostředky, musí být k takovému použití řádně proškolen a vycvičen, jinak tyto prostředky nemůže použít. Prostředek státního donucení lze použít k překonání jak aktivního, tak pasivního odporu osoby, proti níž příslušník zakročuje. Zásahem do práv a svobod nesmí osobě, proti níž příslušník zakročuje, vzniknout nepřiměřená a bezdůvodná újma. Předpokladem k použití donucovacích prostředků musí být ohrožení života nebo zdraví jiné osoby nebo příslušníka, nebo ochrana jiného důležitého zájmu. Přímo hrozící nebezpečí a konkrétní hrozby jsou předpokladem použití donucení. Před použitím prostředků donucení je příslušník povinen vyzvat osobu, aby zanechala svého protiprávního jednání pod hrozbou použití donucovacích prostředků. To neplatí, pokud výzva nesnese odkladu..

Podle Matese, Vavery, Škody a Slabého⁶⁴ je k použití střelné zbraně příslušník oprávněn v mezích zvláštního zákona. Použití střelné zbraně je největším zásahem do práv osob. Jedná o prostředek, který příslušník použije až jako krajní možnost řešení situace. Pokud dojde k ohrožení života nebo zdraví příslušníka nebo jiné osoby, je příslušník oprávněn použít střelnou zbraň, pokud nebezpečí, které tyto zájmy ohrožuje je bezprostřední. Samotné použití střelné zbraně nemá za cíl usmrtit osobu. Střelnou zbraň nelze použít, pokud by bylo použití zbraně zjevně nepřiměřené povaze a účelu zákroku. Zneužití oprávnění použití zbraně by bylo také použitím střelné zbraně již po dokončeném zákroku.

⁶² ČESKO, (ČESKOSLOVENSKO), zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční strážní České republiky. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní Republiky*, 1992, částka 112, s. 3298-3302.

⁶³ MATES, P., VAVERA, F., ŠKODA, J., SLABÝ, A. *Veřejné sbory v České republice*. Praha: Leges, 2023. 226- 229 s.

⁶⁴ Tamtéž 233- 235 s.

Vždy se hledá jiný způsob, jak dosáhnout sledovaného zákroku. Před použitím střelné zbraně se vždy nabízí možnost použití donucovacích prostředků. Donucovací prostředky se nepoužijí, pokud by byly zřejmě neúčinné vůči povaze a účelu zákroku. V rámci oprávnění použití střelné zbraně je příslušník povinen vyzvat osobu, proti níž zakročuje, aby zanechala svého protiprávního jednání pod pohrůžkou použití střelné zbraně. V případě ohrožení života nebo zdraví osob nebo příslušníka je možné od výzvy s výstrahou upustit.

Podle § 18 Zákona o VS ČR:

- (1) Příslušník je oprávněn při plnění svých úkolů použít střelnou zbraň jen výjimečně, aby:*
- a) v případě nutné obrany odvrátil přímo hrozící nebo trvající útok proti jeho osobě nebo útok na život nebo zdraví jiné osoby;*
 - b) překonal odpor směřující ke zmaření služebního zákroku, pokud jej nemůže odvrátit jinak a nedokončení zákroku by ohrozilo život nebo zdraví jiné osoby;*
 - c) zamezil útěku osoby ve výkonu ZD, ve výkonu vazby nebo ve výkonu TOS ze střeženého objektu nebo při eskortě, kterou nelze zadržet jiným způsobem;*
 - d) odvrátil nebezpečný útok, který ohrožuje střežený objekt nebo stanoviště, po marné výzvě, aby bylo od útoku upuštěno;*
 - e) zneškodnil zvíře ohrožující život nebo zdraví osob.⁶⁵*

Podle Matese, Vavery, Škody a Slabého⁶⁶ při úderu střelnou zbraní se nejedná o použití střelné zbraně, nýbrž se jedná o využití jednoho z donucovacích prostředků. Použití zbraně je spjato s nutným zásahem do tělesné integrity člověka nebo zvířete. V rámci použití střelné zbraně dochází k posouzení, zda byla zbraň použita adekvátně. K tomu je důležitá potřebná dokumentace, kterou příslušník v rámci výkonu své služby musí sepsat. Po použití střelné zbraně musí příslušník provést neodkladné úkony za účelem, aby mohla být posouzena oprávněnost použití střelné zbraně. Na základě zákona je příslušníkovi uložena povinnost informovat bezodkladně svého nadřízeného o použití střelné zbraně.

⁶⁵ ČESKO, (ČESKOSLOVENSKO), zákon č. 555/1992 Sb. o Vězeňské a justiční strážci České republiky. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní Republiky*, 1992, částka 112, s. 3298-3302.

⁶⁶ MATES, P., VAVERA, F., ŠKODA, J., SLABÝ, A. *Veřejné sbory v České republice*. Praha: Leges, 2023. 246- 247.

4 Syndrom vyhoření a jeho projevy v rámci služební činnosti příslušníků Vězeňské služby ČR

Podle Michalíka⁶⁷ je faktorů, které mohou ovlivňovat psychiku příslušníka VS ČR, obrovské množství. Příslušník vykonává službu v náročném prostředí s vězňenými osobami, mezi kterými jsou konflikty a agrese. Velmi náročná je služba v nepřetržitém provozu, který vyžaduje služby i na nočních směnách. Týmová práce také má určitý vliv na psychiku, kdy je nutné vyjít s kolegy, kteří mají odlišný názor na danou skutečnost. Služba příslušníka ve věznici je tedy obtížná a probíhá v atypickém a izolovaném prostředí. Služba příslušníka je velmi stereotypní, a se službou je spojena zvýšená odpovědnost. Příslušník musí vystoupit z komfortní zóny a řešit problémy v časovém presu. V rámci výkonu služby je příslušník vystaven nevyhovujícím technickým a hygienickým podmínkám. V rámci výkonu služby příslušník nasazuje svůj život a zdraví, což není tolik oceněné.

Podle Svěráka a Váni⁶⁸ je příslušník bezpečnostního sboru během výkonu své služby vystaven rizikovým faktorům, které mohou působit na psychickou i fyzickou stránku příslušníka. Obtížím a stresu je vystaven každý příslušník bezpečnostního sboru. Velká skupina příslušníků se naučila tyto negativní faktory ignorovat a danou negativní situaci vůbec nerozpoznávají. Během služby příslušníci jednájí bez jakýchkoliv náznaků emocí. Jakmile nedojde k odbourávání stresu, je příslušník vystaven rizikovým faktorům v mnohem větší míře. Následně může příslušníka postihnout stres, deprese, syndrom vyhoření, agrese nebo PTSD (posttraumatická stresová porucha). Na jedné straně je důležité být psychicky a fyzicky odolný vůči náročným situacím, ale věc druhá je tyto situace nevnímat a potlačovat je. Ideální je pro příslušníka najít si vhodný koníček, který ho bude bavit a zároveň příslušníkovi může posilovat psychiku a fyzično.

Podle Michalíka⁶⁹ je fyzická a psychická odolnost příslušníka proměnlivá v čase, kdy se v průběhu delší služby v bezpečnostním sboru tyto odolnosti snižují. Snižování psychické a fyzické odolnosti se průběžně může projevovat ztrátou empatie, rizikem vyhoření, zvýšenou mírou agresivity a podrážděnosti nebo egocentrismem. V rámci těchto rizik existuje spojitost se srdečními onemocněními. Na základě výzkumů ze Švédska a USA

⁶⁷ MICHALÍK, D. (eds). *Psychologie v bezpečnostních sborech*: (sborník prací). Praha: Oddělení psychologie Ope MV ČR, 2009. 10-11s.

⁶⁸ SVĚŘÁK, V., VÁŇA, J. (eds). *Profesní příprava v ozbrojených složkách ČR, státní a veřejné správě – její podíl na snižování kriminality*. Praha: Policejní akademie ČR v Praze, 2021. 13 s.

⁶⁹ MICHALÍK, D. (eds). *Psychologie v bezpečnostních sborech*. Praha: Oddělení psychologie Ope MV ČR, 2009. 11s.

Lze konstatovat, že dané problémy jsou celosvětové a objevují se na celém světě. Příslušníci sloužící ve sborech jsou po dobu výkonu služby v kontaktu se zločinností. Dále jsou ve větší míře než ostatní vystavováni lidskému utrpení nebo úmrtí. Navíc práce příslušníka pozbývá sociální status, vůči jiným profesím není tak dobře placená v rámci toho, jak moc jsou příslušníci vystavováni stresu. Rizika spojená s výkonem služby stoupají v rámci délky služby a věku. Je tedy zapotřebí, aby o psychiku a fyzickou příslušníka bylo kvalitně postaráno. V dnešní době se aplikují nejrůznější formy metod, které se snaží snížit rizika vzniku nepříznivých determinantů působících na příslušníky. S tím je spojený aktivní styl života příslušníka. V rámci své individuální přípravy se může příslušník udržovat v dobré psychické a fyzické kondici. Mohou též pomoci změny v celé organizaci bezpečnostních sborů, např. zvýšením platů, zatraktivnění služby pro nové uchazeče či psychická a zdravotní pomoc pro stávající příslušníky.

4.1 Stres

Podle Pešky a Praška⁷⁰ nazýváme reakci těla nebo organismu na nadměrné zatížení stresem. Ten může mít za následek různé emoce a nestabilitu. Avšak stres nemusí být pouze negativní. Pozitivní stres se nazývá **eustres** a negativní stres se nazývá **distres**. Podmět, jenž vyvolává stres, nazýváme stresor. Stresory lze rozdělit na fyzické, psychické a sociální. V rozumné míře je stres důležitý, neboť jeho naprostá absence může vést k syndromu znučení (**bureout**). Na druhé straně intenzivní a dlouhodobý stres může zapříčinit vznik syndromu vyhoření (**burnout**). Reakce na stres je individuální.

Zvládání stresu závisí na:

- odolnosti jedince;
- intenzitě stresu;
- délce vystavení stresu;
- schopnostech jedince a myšlení osoby.

Podle Jeklové a Reitmayerové⁷¹ jsou znaky stresu následující:

- jedinec trpí pocitem nezvládnutelnosti situace;
- osoba nedokáže s nastalým stresem pracovat;

⁷⁰ PEŠEK, R., PRAŠKO, J. *Syndrom vyhoření: jak se prací a pomáháním druhým nezničit*. Praha: PÁSPARTA, Publishing, 2016. 11- 14 s.

⁷¹ JEKLOVÁ, M., REITMAYEROVÁ, E. *Syndrom vyhoření*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 8-9 s.

- pocit neovlivnitelnosti situace;
- tlak mnoha změn negativně působících na osobu.

Fáze stresu:

1. **obránná fáze** – reakce organismus na vznik stresové situace;
2. **rezistence** - jedinec se snaží najít strategii na vypořádání se stresem;
3. **exhaustce (vyčerpání)** - poslední fáze, buď zvládnutí situace, nebo k selhání ochranných funkcí těla.

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové⁷² je služba příslušníka spojena se zvýšeným rizikem vzniku posttraumatické poruchy. Příslušník vykonává službu ve specificky náročném prostředí se značně specifickou skupinou vězněných osob. Příslušník VS ČR je vystaven negativnímu stresu více než jiné běžné povolání.

Determinantům stresu napomáhá:

- dvanáctihodinový směnný provoz (ranní/noční);
- práce v rizikovém prostředí na nákazy (HIV, svrab, žloutenka apod.);
- profese příslušníka nemá společenskou prestiž;
- kontakt s komplikovanými vězněnými osobami;
- mimořádné události;
- sebevraždy či vraždy odsouzených;
- napadení kolegů a kolegyň;
- pocit bezmoci.

Příslušníci i občanští zaměstnanci mají možnost využít pomoc vězeňského psychologa. Výhodou je, že vězeňský psycholog zná fungování věznice, avšak příslušníci se často obávají, že se jejich problémy dostanou k vedení nebo ke kolegům, proto těchto služeb nevyužijí. Dozorci, kteří slouží delší dobu, jsou též častějšími konzumenty alkoholických nápojů. U příslušníků v přímém výkonu služby lze pozorovat zvýšenou míru žaludečních problémů, zvýšený krevní tlak, podrážděnost, srdeční infarkt a v neposlední řadě manželské nebo partnerské problémy, které končí rozvodem nebo rozchodem. Příslušníci se rovněž oproti běžné populaci dožívají nižšího věku. Každý rok se objevují informace ohledně sebevraždy příslušníka

⁷² DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. (eds). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 364-365 s.

VS ČR. Oficiálně VS ČR nevede žádné statistiky ohledně sebevraždnosti příslušníků. Nejčastější příčinou sebevraždy příslušníka je použití střelné zbraně.

4.2 Syndrom vyhoření

Podle Jeklové a Reitmayerové⁷³ ztrátu motivace a stimulujících podnětů definoval jako první H.J. Freudenberger tuto ztrátu nazval syndromem vyhoření. To má za následek, že pracovník nevykonává svou práci svědomitě a tížené výsledky nejsou patrné.

Podle Pešky a Praška⁷⁴ na konci minulého století došlo k častějšímu zkoumání syndromu vyhoření. Syndrom vyhoření má různé názvy, jako jsou syndrom vypálení nebo vyhaslosti. Definice syndromu vyhoření se však shodují v tom, že jde o psychický stav jedince, jenž je zapříčiněn působením intenzivního a dlouhotrvajícího stresu. Následkem působení stresu může být snížení pracovní výkonnosti. Nejčastějšími osobami, u nichž se vyskytuje syndrom vyhoření, jsou lidé schopní, zodpovědní a ambiciózní. Profese, u nichž se syndrom vyhoření projevuje nejčastěji, jsou příslušníci bezpečnostních sborů, lékařský personál, učitelé a profesori, sociální pracovníci, bankéři nebo právníci. Konflikty s kolegy nebo s nadřízenými, reorganizace či obrovská pracovní zátěž jsou nejčastějšími determinanty vzniku syndromu vyhoření. Inteligence, dosažené vzdělání, věk nebo stav osoby nemají vliv na vznik nebo trvání syndromu vyhoření. Příznaky vzniku syndromu vyhoření nejsou přesně vymezeny a každý odborník má své odlišné názory. Část odborníků zastává názor, že syndrom vyhoření je pravděpodobnější u starších pracovníků, kteří jsou na jedné pozici delší dobu. Zase další část odborníků zastává názor, že syndrom vyhoření postihuje více mladší lidi, kteří jsou svobodní. Na vzniku syndromu vyhoření mají vliv různé faktory, a to osobnost člověka, činnost v práci a mimopracovní život. U zaměstnance nevznikne syndrom vyhoření znenadání, ale jde o dlouhodobější proces, který se projeví u každého v individuálně určeném čase. Je tedy o dlouhodobější proces, u kterého se projevuje syndrom vyhoření v oblasti emocí, myšlenek a tělesných reakcí. Rizika syndromu vyhoření jsou citelná i pro kolegy, zákazníky i celou organizační strukturu firmy, nikoliv pouze pro osobu vyhořelou. Projevy syndromu vyhoření nemusí souviset pouze s problémy v oblasti emocí, ale mohou mít za následek i širší komplikace pro osobu se syndromem vyhoření, a to včetně vysokého krevního tlaku nebo žaludečních vředů.

⁷³ JEKLOVÁ, M., REITMAYEROVÁ, E. *Syndrom vyhoření*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 7 s.

⁷⁴ PEŠEK, R., PRAŠKO, J. *Syndrom vyhoření: jak se prací a pomáháním druhým nezničit*. Praha: PÁSPARTA, Publishing, 2016. 15- 17 s.

Sama VS ČR v Konceptci rozvoje vězeňství do roku 2035 uvádí stres a syndrom vyhoření jako jedny z nejčastějších příčin odchodů ze služebního či pracovního poměru v českém vězeňství.

- **náročné pracovní podmínky a psychická zátěž** – vysoká míra stresu, neuropsychické zátěže a ohrožení zdraví či života ze strany odsouzených mohou vést až k syndromu vyhoření příslušníků a civilních zaměstnanců;
- **zvýšená neuropsychická zátěž zaměstnanců**, která vede k vysokému stresu, vyhoření a zdravotním komplikacím – v důsledku obtěžování a násilí nebo sebevražd vězňených osob.⁷⁵

Podle Honzáka⁷⁶ by šlo vyvodit šest základních charakteristik, které mohou zapříčinit vznik syndromu vyhoření u pracovníka:

1. pracovní zátěž;
2. klima na pracovišti;
3. vztahová síť;
4. míra autonomie;
5. soulad hodnot;
6. systém odměňování;

Existují profese, u nichž se syndrom vyhoření projevuje častěji než u jiných.

Syndromem vyhoření jsou častěji zasaženi zaměstnanci:

- v sociálních službách (ošetřovatelky);
- v nemocnicích (lékaři a sestřičky);
- v oblasti duševního zdraví (psychologové);
- v oblasti prosazování práva (příslušníci bezpečnostních sborů).

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové⁷⁷ jsou zaměstnanci VS ČR, převážně příslušníci, tímto syndromem ovlivněni stejně jako další profese, které pomáhají druhým lidem. Příznaky syndromu vyhoření jsou únava, vyčerpání po fyzické a psychické stránce, skepse

⁷⁵ ČESKO. Vězeňská služba České republiky. Konceptce rozvoje vězeňství do roku 2035, s. 38 [online]. 2025 [cit. 2026-02-25] Dostupné z WWW: <https://www.vs.gov.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-2035.pdf>

⁷⁶ HONZÁK, R. *Jak žít a vyhnout se syndromu vyhoření*. 4.vyd. Praha: Vyšehrad, 2022. 34 s.

⁷⁷ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ T. (eds). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 366 s.

a deprese. Fáze syndromu vyhoření lze rozdělit do tří skupin podle fáze, ve které syndrom vyhoření probíhá.

1. Alarm – tzv. nováček, který chce přinést do společnosti své vlastní poznatky a změnit chod dané organizace;
2. Etapa rozčarování – příslušník nebo civilní zaměstnanec po nabytí určitých zkušenostní službou zjistí, že si svoje postoje zidealizoval, a poznal firemní kulturu ve věznici. Problémy se prohlubují, přicházejí mimořádné události, nepříjemné jednání s vězněnými osobami a první spory s nadřízenými a kolegy;
3. Etapa osobních priorit – příslušný zaměstnanec je v pasti, zjistil, jak to ve službě skutečně funguje. Dochází k prioritizace svých osobní a rodinných zájmů nad pracovními, pracovník vykonává pouze to, co musí, aby nevyhodili ho.

Syndrom vyhoření se nejčastěji projevuje u zaměstnanců, kteří pracují ve firmě delší dobu než 10 let. Stávají se z nich sami vězněné osoby ve firemní kultuře, ze které není snadného úniku. Obvykle jsou to zaměstnanci ve středním věku, kteří nemají zároveň žádné podřízené. Nejdůležitější prevencí je včasné zachycení syndromu vyhoření ještě ve fázi, ve které se dá tento syndrom vyléčit bez lékařské pomoci. V rámci prevence hrají důležitou roli rodina, přátelé a kolegové, kteří mohou sloužit jako opora v případě zasažení syndromem vyhoření. Poslední možností, jak se zbavit syndromu vyhoření, je lékařská pomoc.

Podle Honzáka⁷⁸ jsou osoby, které svoji pracovní činnost vykonávají pro druhé, mnohem výrazněji ohroženy syndromem vyhoření než osoby vykonávající manuální činnost. Zaměstnanci vykonávající práci pro druhé investovali mnohem více času do svých znalostí a dovedností. Významnou roli v tomto prostředí hraje empatie, kdy se do druhé osoby a jejich problémů sami vcítíme.

Podle Jeklové a Reitmayerové⁷⁹ lze minimalizovat vznik syndromu vyhoření tím, že osoba bude dodržovat následující pravidla v rámci prevence syndromu vyhoření:

- zvolnit v nárocích na sebe;
- nastavit si smysluplné hranice;
- vyhnout se nedorozumění;

⁷⁸ HONZÁK, R. *Jak žít a vyhnout se syndromu vyhoření*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2022. 53 s.

⁷⁹ JEKLOVÁ, M., REITMAYEROVÁ, E. *Syndrom vyhoření*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2007. 26 s.

- být autentický;
- získat relevantní fakta a zdroje;
- dobíjet pravidelně energii;
- dávat si reálné cíle;
- mít své zdraví na prvním místě;
- nezachraňovat svět na svůj úkor;
- určit si priority;
- mít plán;
- sdílet pocity s druhými;
- myslet pozitivně;
- udržet si chladnou hlavu;
- přijmout pomoc druhých;
- dávat si pauzy.

Podle Drápala, Jiříčky a Raszkové⁸⁰ nejsou aktivem s největší přidanou hodnotou věznice a vybavení, ale jsou to právě občanští zaměstnanci a příslušníci. Fungování vězeňského systému je zaručeno jejich službou a prací, a proto je zapotřebí si těchto lidí vážit. Zaměstnanci by měli dojít k uvědomění, že práce není jediná důležitá činnost v životě. Aktivní pojetí řešení syndromu vyhoření u zaměstnanců nelze brát jako projev slabosti, ale naopak.

Vytváření vhodných podmínek, zajištění supervizora (odborník se speciálním vzděláním zejména v pomáhajících profesích) nebo skupinové pohovory, to vše může zajistit vedení věznic a tím zabezpečit aktivní předcházení syndromu vyhoření. Pozitivní věc je, že vedení věznic se začíná těmto aktivitám věnovat a využívat je v praxi čím dál častěji.

V rámci prevence syndromu vyhoření je důležitá také:

- rodina;
- přátelé;
- kolegové a pracovní kolektiv;
- zájmy mimo práci, které umožní přijít na jiné myšlenky.

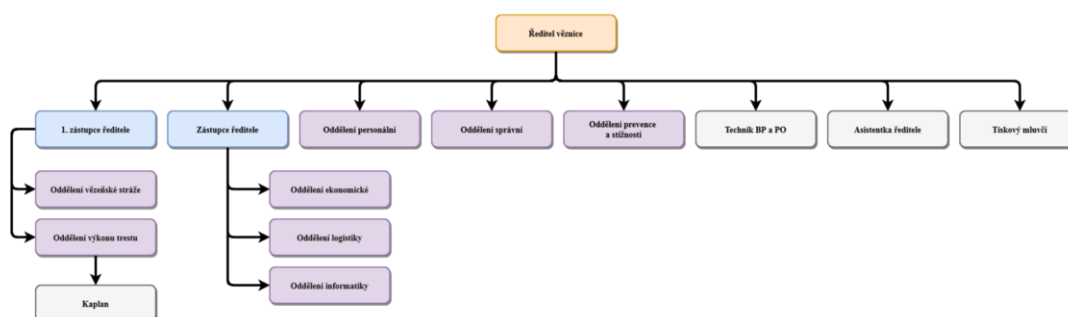
⁸⁰ DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. (eds). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 366-367 s.

5 Empirické průzkumné šetření a jeho vyhodnocení

Věznice Rapotice

Věznice Rapotice je věznice s ostrahou se středním a vysokým stupněm zabezpečení. Věznice vznikla v roce 2009, disponuje ubytovací kapacitou 724 míst pro odsouzené, a počet tabulkových míst ve věznici je 269. Věznice se nachází 30 km západně od Brna. Rozkládá se na výměře 100 ha na území v lesích na pozemku obcí Rapotice, Lesní Jakubov a Újezd u Rosic. Ministerstvo spravedlnosti v září roku 2005 převzalo tento areál od Ministerstva obrany. V letech 1989 až 2003 byl objekt věznice používán jako základna raketového vojska Armády ČR. V září roku 2005 se stal objekt Rapotice oddělením Vazební věznice Brno. V červenci 2009 se na základě nařízení ministryně spravedlnosti stal objekt samostatnou věznicí. Věznice disponuje jedním specializovaným oddělením, a to oddělením pro výkon trestu odsouzených trvale pracovní nezařaditelných.⁸¹

Obrázek č. 2: Organizační struktura Věznice Rapotice⁸²

5.1 Dotazníkové šetření

Ve Věznici Rapotice probíhalo průzkumné dotazníkové (empirické) šetření za účelem zjištění míry syndromu vyhoření. Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit možné faktory, které ovlivňují vznik syndromu vyhoření, a zároveň mohou objektivně či subjektivně ovlivnit jeho rozvoj. Sběr dotazníkového šetření probíhal od 1. 3. 2026 do 11. 3. 2026. Z celkového počtu 145 příslušníků bylo osloveno 87, z osloveného počtu vrátilo dotazník 60 respondentů. Návratnost dotazníkového šetření tedy činila 68,97 %. První část dotazníkového šetření je tvořena 6 otázkami, které byly zaměřeny na demografické

⁸¹ ČESKO. Vězeňská služba České republiky. Základní informace o Věznici Rapotice. [online]. [cit. 2026-02-12]. Dostupné z WWW: <https://www.vs.gov.cz/organizacni-jednotky/veznice-rapotice/sekce/zakladni-informace>

⁸² ČESKO. Vězeňská služba České republiky. Organizační struktura Věznice Rapotice [obrázek]. [online]. [cit. 2026-03-09]. Dostupné z WWW: <https://www.vs.gov.cz/media/organizacni-jednotky/rapotice/ostatni/rapotice.png>

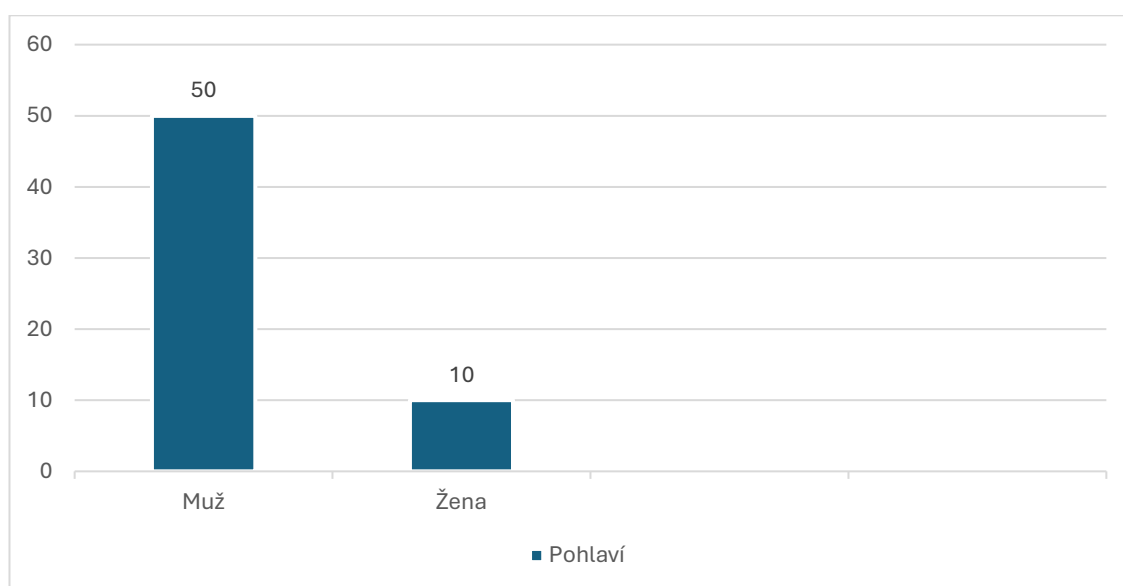
a profesní údaje. Druhá část dotazníku byla zaměřena na postoj ke službě a úvahy o budoucnosti ve sboru, přičemž tato část byla složena ze 3 otázek. Třetí část dotazníkového šetření byla sestavena z jednotlivých tvrzení, kdy respondent měl ke každému tvrzení možnost přidělit číslo od 1 do 5, kdy číslo 1 znamenalo naprosto nesouhlasím a číslo 5 znamenalo naprosto souhlasím.

Dotazníkové šetření bylo složeno převážně z uzavřených otázek, kde si respondent mohl podle otázky zvolit jednu nebo více variant. V poslední otázce měli příslušníci možnost volně se rozepsat a doplnit své názory, které chtěli uvést a nebyly obsaženy ve výzkumných otázkách, nebo popřípadě chtěli doplnit relevantní informace.

Po výběru dotazník autor výsledná data z dotazníkového šetření, které jsou stěžejní pro empirickou část bakalářská práce vyhodnotil v MS Excel a výsledné data převedl do grafů.

Otázka č. 1: Jaké je vaše pohlaví?

Graf 1: Jaké je vaše pohlaví?⁸³

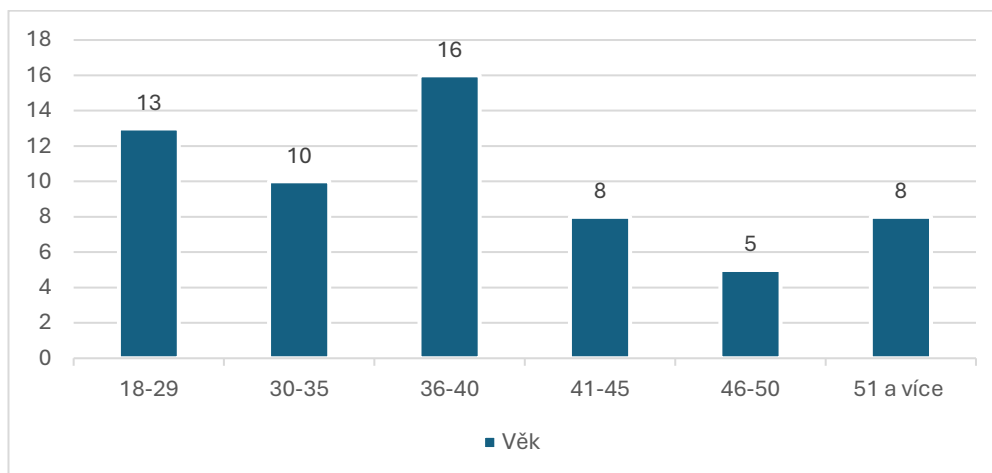

Celkový počet respondentů byl 60, z toho 50 mužů a 10 žen. Drtivá většina respondentů je mužského pohlaví. Toto zjištění není překvapující, jelikož Věznice Rapotice je čistě mužskou věznicí. Je zde tedy mnoho úkonů a zákroků, které ženy v důsledku odlišného pohlaví vykonávat nemohou. Tudíž je větší požadavek na nábor mužů.

⁸³ Vlastní zpracování, 2026.

Otázka č. 2: Jaký je váš věk ?

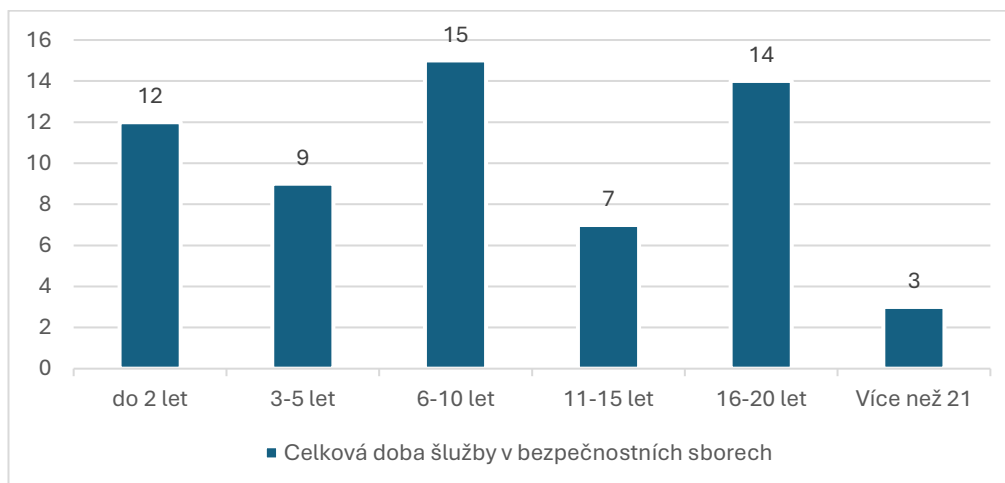
Graf 2: Jaký je váš věk?⁸⁴

Z hlediska věkové struktury tvořili nejpočetnější skupinu respondenti ve věku 36 až 40 let, kterých bylo celkem 16. Nejméně početnou skupinou byli příslušníci ve věku 46 až 50 let, kteří byli ve vzorku zastoupeni pouze 5 osobami.

Otázka č. 3: Jaká je vaše celková doba služby v bezpečnostních sborech (včetně VS ČR)?

Graf 3: Jaká je vaše celková doba služby v bezpečnostních sborech (včetně VS ČR)?⁸⁵

Největší míru zastoupení měli příslušníci, kteří vykonávají služby od 6 do 10 let, jejich počet je 15. Jako druhou nejpočetnější skupinu lze označit rozmezí 16 až 20 let výkonu

⁸⁴ Vlastní zpracování, 2026.

⁸⁵ Vlastní zpracování, 2026.

služby, což odpovídá 14 respondentům. Nejméně početnou skupinou bylo zastoupení výkonu služby po dobu více než 21 let, celkem 3 respondenti.

Otázka č. 4: Sloužil/a jste před nástupem k VS ČR v jiném bezpečnostním sboru? (Policie ČR, Armáda ČR, Celní správa, Hasičský záchranný sbor)

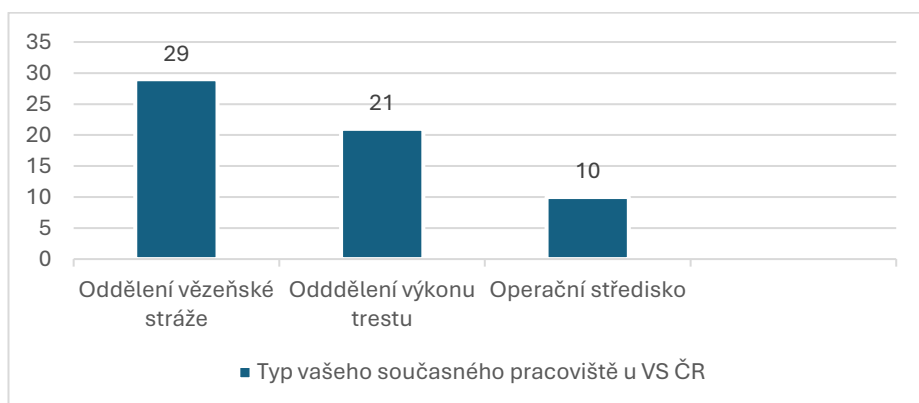
Graf 4: Sloužil/a jste před nástupem k VS ČR v jiném bezpečnostním sboru? (např. Policie ČR, Armáda ČR, Celní správa, Hasičský záchranný sbor)⁸⁶

Z celkových 60 respondentů sloužilo pouze 9 příslušníků před nástupem k VS ČR v jiném bezpečnostním sboru. Služba byla vykonávána 7 respondenty v Armádě ČR a 2 v Policii ČR. Pro zbylých 51 příslušníků je VS ČR prvním sborem, jehož jsou součástí.

Otázka č. 5: Jaký je typ vašeho současného pracoviště u VS ČR ?

Graf 5: Jaký je typ vašeho současného pracoviště u VS ČR?⁸⁷

Z 60 respondentů je 29 příslušníků součástí oddělení vězeňské stráže (zahrnujícího strážné, řidiče, psodvy a členy eskorty). Na operačním středisku ve věznici vykonává službu 10 respondentů. Tito příslušníci jsou součástí oddělení vězeňské stráže, ale v tzv.

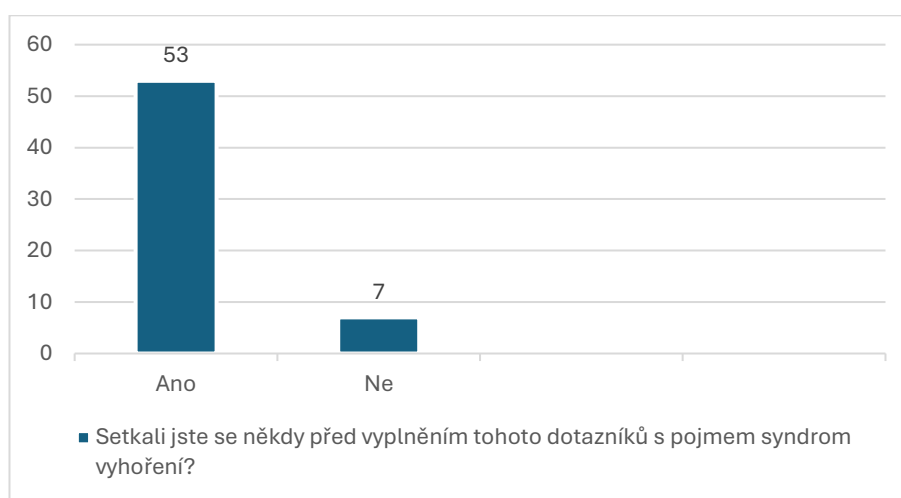
⁸⁶ Vlastní zpracování, 2026.

⁸⁷ Vlastní zpracování, 2026.

nepřímém výkonu služby. Zbýlých 21 příslušníků je z oddělení výkonu trestu, které zahrnuje dozorce.

Otázka č. 6: Setkal/a jste se někdy před vyplněním tohoto dotazníku s pojmem „syndrom vyhoření“?

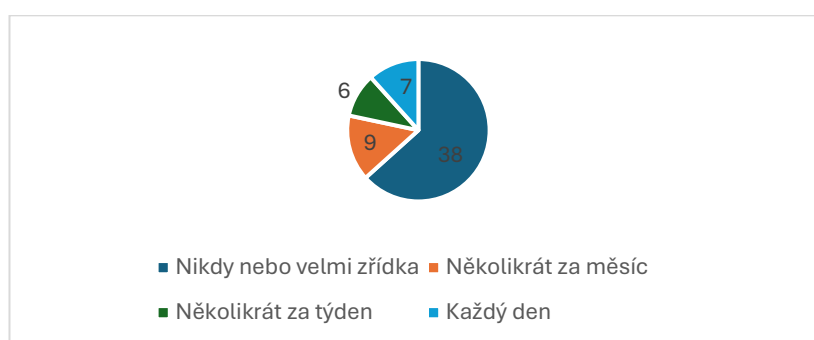
Graf 6: Setkal/a jste se někdy před vyplněním tohoto dotazníku s pojmem „syndrom vyhoření“? ⁸⁸

Z celkových 60 respondentů se setkalo s pojmem syndromu vyhoření 53 respondentů, což naznačuje vysokou míru povědomí o dané problematice. Pouze 7 respondentů se nikdy nesetkalo s pojmem syndromu vyhoření.

Otázka č. 7: Jak často pociťujete psychické vyčerpání v souvislosti s výkonem služby?

Graf 7: Jak často pociťujete psychické vyčerpání v souvislosti s výkonem služby? ⁸⁹

Nejčastější odpovědí příslušníků bylo, že psychické vyčerpání v souvislosti s výkonem služby zažívají velmi zřídka nebo nikdy. Tuto možnost vybralo 38 respondentů. Skupina 9 příslušníků uvedla, že pocit vyčerpání zažívá několikrát za měsíc. Pociť psychického

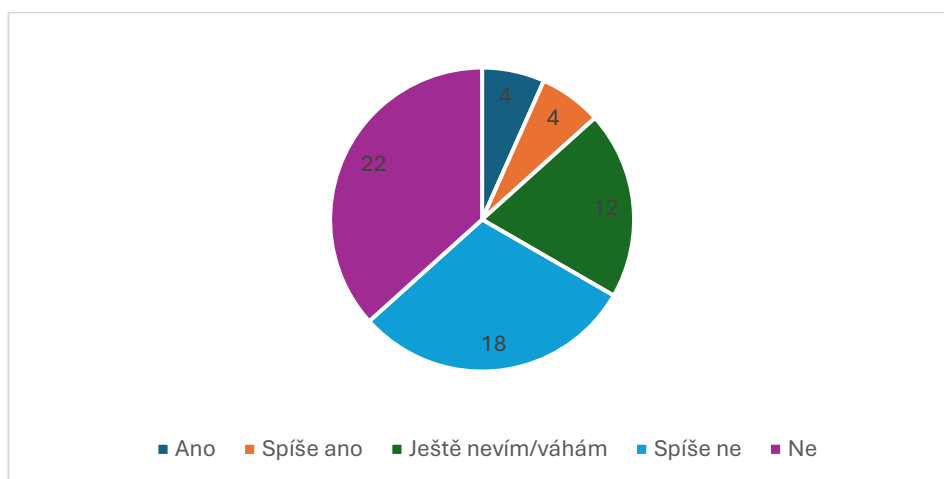
⁸⁸ Vlastní zpracování, 2026.

⁸⁹ Vlastní zpracování, 2026.

vyčerpání pocítuje několikrát za týden 6 respondentů. Každý den pocítuje vyčerpání 7 příslušníků.

Otázka č. 8: Máte v plánu v dohledné době (do 1-2 let) ukončit služební poměr u VS ČR?

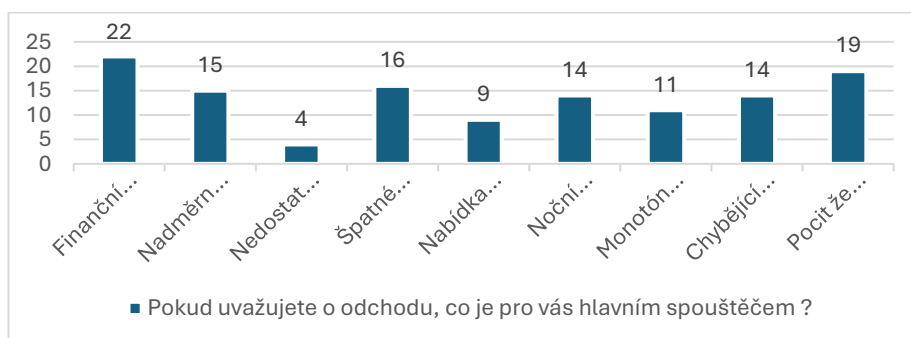
Graf 8: Máte v plánu v dohledné době (do 1-2 let) ukončit služební poměr u VS ČR?⁹⁰

Skupina, která je pevně rozhodnuta pro odchod z bezpečnostního sboru v rozmezí 1 až 2 let, je tvořena 4 respondenty. Naopak 22 příslušníků uvedlo, že v tomto intervalu nemají v plánu svoji službu ukončit. Velkou početní skupinu tvoří možnost ještě nevím/váhám, celkem 12 odpovědí.

Otázka č. 9: Pokud uvažujete o odchodu, co je pro vás hlavním spouštěčem (Možnost vybrat více možností)?

Graf 9: Pokud uvažujete o odchodu, co je pro vás hlavním spouštěčem?⁹¹

Nejpočetnější spouštěč odchodu ze služebního poměru je finanční ohodnocení, celkem 22 odpovědí. Možnost nadměrný stres a neustálou ostražitost uvedlo jako důvod svého

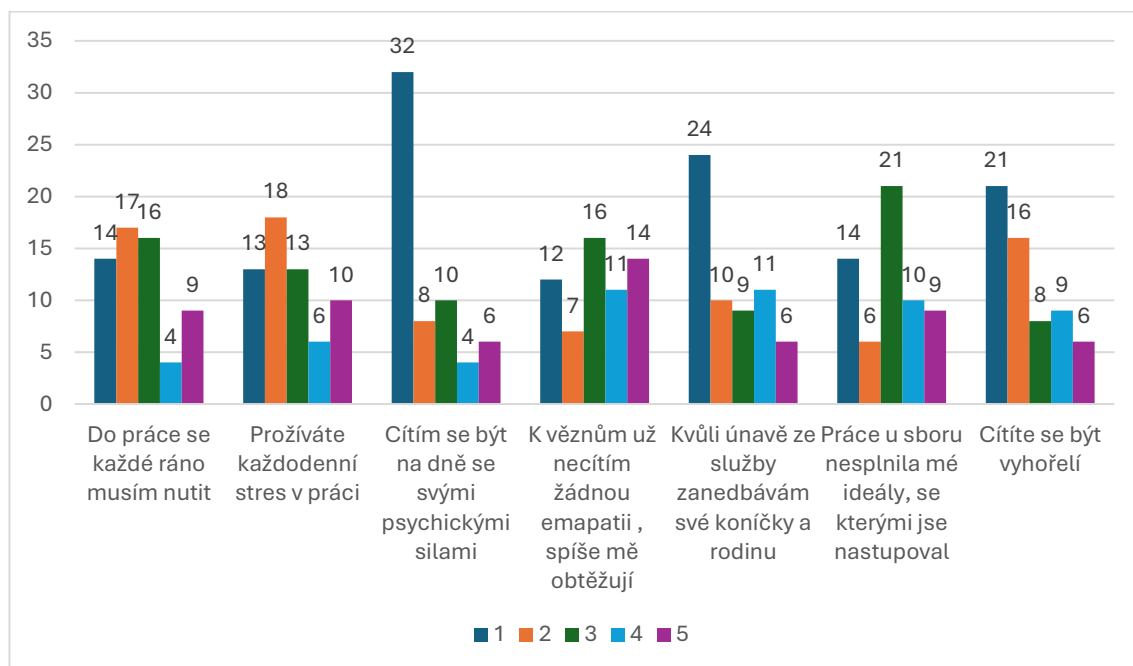
⁹⁰ Vlastní zpracování, 2026.

⁹¹ Vlastní zpracování, 2026.

odchodu u 15 respondentů. Pouze 4 příslušníci uvedli důvod svého odchodu nedostatek personálu a přesčas.

Otázka č. 10: Diagnostická část (míra vyhoření) respondent subjektivně dle svých pocitů označil u každého tvrzení číslo: 1 = naprosto nesouhlasím, 5 naprosto souhlasím.

Graf 10: Diagnostická část (míra vyhoření)⁹²

Na otázku ohledně syndromu vyhoření má největší zastoupení odpověď, že ji respondenti nepocítují. Dále nejvíce odpovědi příslušníků uvádí, že nemají pocit, že by kvůli práci zanedbávali rodinu či koníčky, a necítí se na dně psychických sil. U ostatních otázek jsou odpovědi spíše vyrovnané. Je tedy vidět rozložení sil napříč různým zastoupením respondentů.

Otázka č. 11: Závěrečný názor – příslušníci dostali prostor k vyjádření svých názorů/postojů, které jsou relevantní k dotazníkovému šetření.

Příslušníci jako problém mnohokrát zmiňují nepřizpůsobivé odsouzené, kteří jsou agresivní. Respondenti dále poznamenali, že odsouzení mají více práv než povinností, což příslušníkům jejich práci častokrát ztěžuje. Velké zastoupení měla odpověď noční

⁹² Vlastní zpracování, 2026.

směny, byrokracie, platové ohodnocení, chybějící zastání u vedení věznice, strach z konfrontace s GIBS a následné soudní spory.

4.3 Vhodné nápravy

Dle výsledků dotazníků je jedním z nejdůležitějších problémů komunikace nadřízených a příslušníků bezpečnostního sboru. Příslušníci často dostávají nejasné instrukce od vedení. Tyto informace a postupy lze vyložit více způsoby, a není vyjasněný správný postup v dané problematice. Další možnou nápravu vidím ve využití pomoci psychologů pracujících ve věznici. Psychologové ve věznici znají dané prostředí i vězněné osoby, tudíž jejich pomoc může být nápomocnější než pomoc psychologové, kteří nejsou v dané problematice zainteresováni. Je potřeba příslušníky v dané situaci ujistit, že v případě podezření na syndrom vyhoření bude zachována anonymita a příslušníkům za to nehrozí žádné postihy. Správnou volbou by bylo ustanovení supervizora, tedy osoby, která by monitorovala a pomáhala příslušníkům zvládat složitosti v rámci výkonu služby a možného působení determinantů způsobujících syndrom vyhoření.

Možnost využití fondu FKSP k financování lékařské péče pro personál věznice postižený syndromem vyhoření, a to jak v rámci prevence, tak jako následná léčba již vyvinutého syndromu vyhoření. Velmi častým poznatkem příslušníků bylo platové ohodnocení, které je velmi nízké vzhledem k náročnosti a povaze služby příslušníků. Velmi důležitou složkou v platu příslušníků je nyní stabilizační příspěvek, který si klade za cíl udržet příslušníky v bezpečnostním sboru. Je důležité, aby se tento příspěvek ponechal, nebo aby aspoň jeho část byla převedena do tarifního platu. Náročnost a povaha služby k platu příslušníků není vůbec adekvátní.

Závěr

Teoreticko-praxeologické a empirické výstupy bakalářské práce reflektují celospolečensky i odborně trvale aktuální tematickou oblast, která uvozuje existenci faktorů syndromu vyhoření u příslušníků VS ČR. V teoreticko-praxeologické části autor bakalářské práce za využití historické retrospektivy primárně objasňuje recentní organizaci a fungování vybraného bezpečnostního sboru, tj. VS ČR. V intencích samostatných subkapitol bakalářské práce jsou šířeji a demonstrativně vymezena základní propedeutická pojmosloví a východiska zkoumané tematické oblasti, včetně definic organizační struktury a věcného fungování celého bezpečnostního sboru se zaměřením na operační prostor příslušníků, kteří zabezpečují přímý výkon služby, s ambicí přiblížit specifika služby příslušníků VS ČR. Obecně vzato tzv. tlak na příslušníka VS ČR je vyvíjen již od úplného začátku jeho zájmu o přijetí do služebního poměru, kdy musí projít zdoluhavým procesem, než je vůbec do služebního poměru přijat apod. Před samotným přijetím musí projít jak psychologickými, tak i fyzickými testy. Musí být dále plně svéprávný a zdravotně způsobilý k výkonu služby. Služba příslušníka VS ČR je velmi náročná; vykonává ji ve specifickém penitenciárním prostředí s ještě specifičtějšími vězňenými osobami, které často disponují zcela jiným a odlišným názorovým a hodnotovým rámcem než samotní příslušníci VS ČR. Jsou tak na ně kladeny vysoké nároky na disciplínu a odpovědnost. Bakalářská práce dále již úžeji definuje fenomén syndromu vyhoření, jeho projevy a následky, které neovlivňují pouze osobu postiženou syndromem vyhoření, ale pocítuje i rodina, přátelé a služební kolektiv. V rámci boje se syndromem vyhoření je nejdůležitější prevence, a případně včasná detekce syndromu vyhoření. V empirické části je za pomoci konkretizovaných průzkumných otázek realizováno empirické dotazníkové šetření, zaměřené na detekci syndromu vyhoření a s tím spojené tzv. spouštěče, tj. determinanty, které mohou objektivně nebo subjektivně ovlivňovat vzniku syndromu vyhoření u příslušníků VS ČR u konkrétní penitenciární součásti, tj. Věznice Rapotice. Realizované průzkumné empirické dotazníkové šetření bylo zaměřeno k oslovené kohortě respondentů, tj. celkem šedesáti respondentům z řad oddělení vězeňské stráže, oddělení výkonu trestu a z řad příslušníků z operačního střediska shora uvedené penitenciární součásti. Oslovení respondenti subjektivně znají pojem vyhoření a snaží se stresu a syndromu vyhoření vyvarovat. Většina respondentů, subjektivně uvedla, že se necítí být vyhořelá a mají dostatek sil. Avšak část 6 respondentů přiznala, že se cítí být vyhořelá, další část 9 příslušníků uvedla, že se cítí být syndromem vyhoření ovlivněna. Na druhém protipólu

21 respondentů, uvedlo že se necítí být vyhořelá. Konkretizované výstupy shora uvedeného průzkumného dotazníkového šetření mimo jiné zcela jednoznačně potvrdily, že jako časté determinanty vzniku syndromu vyhoření lze považovat nízké finanční ohodnocení, nadměrný stres způsobený náročností a povahou služby ve věznici, náročné noční směny, které mohou mít negativní vliv na fyzickou a psychickou odolnost příslušníka VS ČR realizující služební činnost přímé bezpečnostní povahy apod. Jako vhodné nápravy vidím v možnosti zapojení vězeňských psychologů v rámci pomoci personálu zasaženého syndromem vyhoření, stanovení supervizora, který by dohlížel a monitoroval syndrom vyhoření, možnost využití fondu FKSP k financování lékařské péče v rámci prevence a léčby syndromu vyhoření a v neposlední řadě ve vhodném finančním ohodnocení příslušníků VS ČR.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BRUCKNEROVÁ, E. *Trestní právo hmotné a procesní obecná část*. 5. dopl. a přeprac. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2022. 230 s. Učebnice Právnické fakulty MU. ISBN 978-80-280-0067-7.
2. BRUNOVÁ, M. *Novodobý vývoj a stav vězeňství v České a Slovenské republice*. Praha: Leges, 2020. 223 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-408-4.
3. DRÁPAL, J., JIŘIČKA, V., RASZKOVÁ, T. (eds). *České vězeňství*. Praha: Wolters Kluwer, 2021. 456 s. Právní monografie. ISBN 978-80-7676-066-0.
4. HÁLA, J. *Lexikon moderního vězeňství*. České Budějovice: Nakladatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 2024. 127 s. ISBN 978-80-7694-065-9.
5. HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. dopl. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. 183 s. Studia VŠERS. ISBN: 80-86708-30-6.
6. HONZÁK, R. *Jak žít a vyhnout se syndromu vyhoření*. 4. vyd. Praha: Vyšehrad, 2022. 224 s. ISBN 978-80-7601-668-2.
7. IBL, P. *Veřejný pořádek*. Karlovy Vary (Praha): Vysoká škola Karlovy Vary, 2013. 156 s. ISBN 978-80-87236-19-2.
8. JEKLOVÁ, M., REITMAYEROVÁ, E. *Syndrom vyhoření*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 32 s. ISBN 80-86991-74-1.
9. JELÍNEK, J. et al. *Trestní právo hmotné. obecná část, zvláštní část*. 9. aktu. vyd. Praha: Leges, 2025. 1084 s. Student. ISBN 978-80-7502-799-3.
10. MALÁ, D. *Vězeňství po česku*. Tišnov: SURSUM, 2003. 129 s. ISBN 80-7323-062-3.
11. MATES, P., VAVERA, F., ŠKODA, J., SLABÝ, A. *Veřejné sbory v České republice*. Praha: Leges, 2023. 408 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-650-7.
12. MICHALÍK, D. (eds). *Psychologie v bezpečnostních sborech: (sborník prací)*. Praha: Oddělení psychologie OPe MV ČR, 2009. 103 s. ISBN 978-80-7312-060-3.
13. MOTEJL, O. ZDRAŽILOVÁ, P. (eds). *Vězeňství*. [sborník stanovisek veřejného ochránce práv]. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010. 336 s. Stanoviska. ISBN 978-80-7357-606-6.

14. NAVRÁTILOVÁ, J. *Výjimečný trest*. Praha: Leges, 2010. 256 s. Teoretik. ISBN 978-80-87212-41-7.
15. PEŠEK, R., PRAŠKO, J. *Syndrom vyhoření: jak se prací a pomáháním druhých nezničit: pohledem kognitivně behaviorální terapie*. Praha: PASPARTA Publishing, 2016. 179 s. ISBN 978-80-88163-00-8.
16. POPELKA, J. *Penologie: 1. díl*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. Monografie. 95 s. ISBN 978-80-244-2932-8.
17. RASZKOVÁ, T., HOFERKOVÁ, S. *Kapitoly z penologie 1. Vězeňství*. 2. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. 146 s. ISBN 978-80-7435-716-9.
18. SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie 2. díl, Teorie a praxe zacházení s vězňenými*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. 77 s. ISBN 978-80-7372-204-3.
19. SVĚŘÁK, V., VÁŇA, J., (eds). *Profesní příprava v ozbrojených složkách ČR, státní a veřejná správa – její podíl na snižování kriminality: sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR v Praze, 2021. 181 s. ISBN 978-80-7251-525-7.
20. ŠÁMAL, P., et al. *Trestní právo hmotné*. 9. přeprac. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2022. 1204 s. ISBN 978-80-7598-764-8.
21. TRUNEČEK, J. *Právní rádce odsouzeného*. 2. podstatně přeprac. vyd. Praha: Leges, 2025. 247 s. Praktik. ISBN 978-80-7502-793-1.
22. VÁLKOVÁ, H. et al. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vyd. Praha: C.H.Beck, 2019. 585 s. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7400-732-3.

Elektronické zdroje

1. ČESKO. Vězeňská služba České republiky. *Koncepce rozvoje vězeňství do roku 2035* [online]. 2025 [cit. 2026-02-26]. Dostupné z WWW: <https://www.vs.gov.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/ostatni/koncepce-2035.pdfz>
2. ČESKO. Vězeňská služba České republiky. *Základní informace o Věznici Rapotice* [online]. [cit. 2026-02-26]. Dostupné z WWW: <https://www.vs.gov.cz/organizacni-jednotky/veznice-rapotice/sekce/zakladni-informace>
3. ČESKO. Vězeňská služba České republiky. *Organizační struktura Věznice Rapotice* [online]. [cit. 2026-03-09]. Dostupné z WWW:

[https://www.vs.gov.cz/organizacni-jednotky/veznice-
rapotice/sekce/organizacni-struktura](https://www.vs.gov.cz/organizacni-jednotky/veznice-
rapotice/sekce/organizacni-struktura)

4. OBASE. CZ. Mapa český věznic, VV a ZD [online]. [cit. 2026- 03-09.]
Dostupné z WWW: [https://obase.cz/wp-
content/uploads/2017/03/mapaV20131600.jpg](https://obase.cz/wp-content/uploads/2017/03/mapaV20131600.jpg)

Legislativní dokumenty

1. ČESKO (ČESKOSLOVENSKO). Zákon č. 555 České národní rady ze dne 17. listopadu 1992 o Vězeňské a justiční strážci České republiky. In: *Sbírka zákonů České a Slovenské Federativní Republiky*, 1992, částka 112. s. 3298-3302.
2. ČESKO. Zákon č. 361 ze dne 23. září 2003 o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2003, částka 121, s. 5850-5910.
3. ČESKO. Zákon č. 169 ze dne 30. června 1999 o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 1999, částka 58, s. 3162-3185.

Seznam zkratek

ČRD – časový rozvrh dne

TOS – trest odnětí svobody

VV – vazební věznice

ZD – zabezpečovací detence

Seznam obrázků a grafů

Obrázek č. 1: Mapa českých věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů.....	20
Obrázek č. 2: Organizační struktura Věznice Rapotice	46
Graf 1: Jaké je vaše pohlaví?	47
Graf 2: Jaký je váš věk?	48
Graf 3: Jaká je vaše celková doba služby v bezpečnostních sborech (včetně VS ČR)? .	48
Graf 4: Sloužil/a jste před nástupem k VS ČR v jiném bezpečnostním sboru? (např. Policie ČR, Armáda ČR, Celní správa, Hasičský záchranný sbor).....	49
Graf 5: Jaký je typ vašeho současného pracoviště u VS ČR?	49
Graf 6: Setkal/a jste se někdy před vyplněním tohoto dotazníku s pojmem „syndrom vyhoření“?	50
Graf 7: Jak často pocítujete psychické vyčerpání v souvislosti s výkonem služby?.....	50
Graf 8: Máte v plánu v dohledné době (do 1-2 let) ukončit služební poměr u VS ČR? .	51
Graf 9: Pokud uvažujete o odchodu, co je pro vás hlavním spouštěčem?	51
Graf 10: Diagnostická část (míra vyhoření).....	52

Seznam příloh

1. Dotazník na syndrom vyhoření u příslušníků VS ČR ve Věznici Rapotice

Přílohy

1. Dotazník: Syndrom vyhoření u příslušníků Vězeňské služby ČR

Vážené kolegyně, vážení kolegové, tento dotazník je určen výhradně pro příslušníky ve služebním poměru. Cílem je zmapovat míru psychické zátěže a rizikové faktory syndromu vyhoření. Dotazník je anonymní.

I. Demografické a profesní údaje

1. Jaké je vaše pohlaví?

Muž

Žena

2. Jaký je váš věk?

18–29 let

30–35 let

36–40 let

41–45 let

46–50 let

51 let a více

3. Jaké je vaše celková doba služby v bezpečnostních sborech (včetně VS ČR)?

do 2let

3–5 let

6–10 let

11–15 let

16–20 let

více než 21 let

4. Sloužil/a jste před nástupem k VS ČR v jiném bezpečnostním sboru? (např. Policie ČR, Armáda ČR, Celní správa, Hasiči)

Ne, VS ČR je můj první sbor.

Ano, sloužil/a jsem v jiném sboru (uveďte v jakém, volitelné):

5. Jaký je typ vašeho současného pracoviště u VS ČR?

Oddělení vězeňské stráže

Oddělení výkonu trestu

Operační středisko

6. Setkal/a jste se někdy před vyplněním tohoto dotazníku s pojmem „syndrom vyhoření“?

ANO

NE

II. Postoj ke službě a úvahy o budoucnosti

7. Jak často pocítujete psychické vyčerpání v souvislosti s výkonem služby?

Nikdy nebo velmi zřídka

Několikrát za měsíc

Několikrát týdně

Každý den

8. Máte v plánu v dohledné době (do 1–2 let) ukončit služební poměr u VS ČR?

Ano

- Spíše ano
- Ještě nevím / Váhám
- Spíše ne
- Ne

9. Pokud uvažujete o odchodu, co je pro vás hlavním spouštěčem? (Možnost vybrat více možností)

- Finanční ohodnocení
- Nadměrný stres a neustálá ostražitost
- Nedostatek personálu a přesčasy
- Pocit, že práce nikam nevede (vyhoření)
- Špatné vztahy na pracovišti / přístup nadřízených
- Nabídka práce mimo ozbrojené složky
- Noční směny
- Monotónní služba
- Chybějící kariérní růst

10. Diagnostická část (Míra vyhoření)

(U každého tvrzení označte číslici, která nejvíce odpovídá vašemu pocitu: 1 = Naprosto nesouhlasím, 5 = Naprosto souhlasím)

Tvrzení	1	2	3	4	5
Do práce se každé ráno musím nutit.	[]	[]	[]	[]	[]
Prožíváte každodenní stres v práci.	[]	[]	[]	[]	[]

Tvrzení	1	2	3	4	5
Cítím se být „na dně“ se svými psychickými silami.	[]	[]	[]	[]	[]
K vězňům už necítím žádnou empatii, spíše mě obtěžují.	[]	[]	[]	[]	[]
Kvůli únavě ze služby zanedbávám své koníčky a rodinu.	[]	[]	[]	[]	[]
Práce u sboru nesplnila mé ideály, se kterými jsem nastupoval/a.	[]	[]	[]	[]	[]
Cítíte se být vyhořelí	[]	[]	[]	[]	[]

IV. Závěrečný názor

11. Co považujete za největší psychickou zátěž ve vaší konkrétní službě?